EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

21. september 2006 *

Kohtuasjas C-167/04 P,

mille esemeks on Euroopa Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 5. aprillil 2004 esitatud apellatsioonkaebus,

JCB Service, esindajad: advokaadid E. Morgan de Rivery ja E. Friedel,

hageja,

teine menetluspool:

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: A. Whelan, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja Esimese Astme Kohtus

* Kohtumenetluse keel: inglise.

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans, kohtunikud J. Makarczyk, R. Silva de Lapuerta, P. Kūris ja G. Arestis (ettekandja),

kohtujurist: F. G. Jacobs,
kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 19. oktoobril 2005 toimunud kohtuistungil esitatut,

olles 15. detsembri 2005. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Äriühing JCB Service palub oma apellatsioonkaebuses tühistada täielikult või osaliselt Esimese Astme Kohtu 13. jaanuari 2004. aasta otsus kohtuasjas T-67/01: JCB Service *vs.* komisjon (EKL 2004, lk II-49; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus"), millega osaliselt rahuldati tema tühistamishagi komisjoni 21. detsembri 2000. aasta otsuse 2002/190/EÜ EÜ asutamislepingu artiklile 81 vastava menetluse kohta (juhtum COMP.F.1/35.918 — JCB) (edaspidi „vaidlusalune otsus") peale.

Õiguslik raamistik

2 Nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17, esimene määrus asutamislepingu artiklite [81] ja [82] rakendamise kohta (EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3; edaspidi „määrus nr 17"), artikkel 2 sätestab, et asjassepuutuvate ettevõtjate ja ettevõtjate ühenduste taotlusel võib Euroopa Ühenduste Komisjon tõendada, et temale teada olevate faktide põhjal ei ole tal alust astuda samme kokkuleppe, otsuse või tegevuse suhtes EMÜ asutamislepingu artikli 81 lõike 1 või artikli 82 alusel.

3 Sama määruse artikli 3 lõike 1 kohaselt võib komisjon, kui ta taotluse põhjal või omal algatusel leiab, et tegemist on EMÜ asutamislepingu artikli 81 või 82 rikkumisega, otsusega nõuda vastavatelt ettevõtjatelt või ettevõtjate ühendustelt selliste rikkumiste lõpetamist.

4 Määruse nr 17 artikli 4 lõige 1 sätestab, et EMÜ asutamislepingu artikli 81 lõikes 1 kirjeldatud kokkulepetest, otsustest ja kooskõlastatud tegevusest, mis tekivad pärast käesoleva määruse jõustumist ja mille suhtes osapooled taotlevad artikli 81 lõike 3 kohaldamist, tuleb teatada komisjonile.

5 Komisjoni 3. mai 1962. aasta määruse nr 27, esimene määrus nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 rakendamise kohta (teatamise taotluste vorm, sisu ja muud üksikasjad) (EÜT 1962, 35, lk 1118), mida on muudetud komisjoni 26. juuli 1968. aasta määrusega (EMÜ) nr 1133/68 (EÜT L 189, lk 1; edaspidi „määrus nr 27"), artikli 4 lõigete 1 ja 2 kohaselt peavad määruse nr 17 artiklis 2 nimetatud taotlus, mis puudutab EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamist, ja selle määruse artiklis 4 ettenähtud teatis olema esitatud vormil A/B ja sisaldama selles vormis nõutud teavet.

6 Määruse nr 17 trahve käsitlev artikkel 15 näeb ette:

„[...]

2. Komisjon võib otsusega määrata ettevõtjatele või ettevõtjate ühendustele trahvi 1000–1 000 000 arvestusühikut või sellest suurema summa ulatuses, mis ei ületa 10% iga rikkumises osalenud ettevõtte eelneva aasta käibest, kui need tahtlikult või hooletusest:

a) rikuvad EMÜ asutamislepingu artikli [81] lõiget 1 või artiklit [82]; või

b) rikuvad artikli 8 lõike 1 alusel määratud kohustusi.

Trahvisummat määrates võetakse arvesse nii rikkumise raskusastet kui ka kestust.

[...]

5. Lõike 2 punktis a ettenähtud trahve ei kehtestata toimingute puhul:

a) mis sooritatakse pärast komisjonile teatamist ja enne EMÜ asutamislepingu artikli [81] lõike 3 kohaldamise kohta tehtud otsust, kui toimingud kuuluvad teatises kirjeldatud tegevuse piiridesse [...]"

7 Komisjoni 14. jaanuari 1998. aasta teatis pealkirjaga „Suunised määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta" (EÜT 1998 C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „suunised") sätestab:

„Käesolevates suunistes kirjeldatud põhimõtted peaksid tagama komisjoni otsuste läbipaistvuse ja erapooletuse nii ettevõtjate kui ka Euroopa Ühenduste Kohtu silmis, samas säilitades kaalutlusõiguse, mis asjakohaste õigusaktide alusel on komisjonile antud trahvide määramiseks 10 % piires kogukäibest. Seda kaalutlusõigust tuleb siiski kasutada ühtse ja mittediskrimineeriva poliitika kohaselt, mis on kooskõlas konkurentsieeskirjade rikkumise eest karistamise eesmärkidega.

Trahvisumma kindlaksmääramise uus meetod põhineb järgmistel eeskirjadel, kusjuures lähtutakse põhisummast, mida suurendatakse raskendavate või vähendatakse kergendavate asjaolude arvessevõtmiseks."

8 Suuniste punkti 1 kohaselt määratakse trahvi põhisumma kindlaks rikkumise raskusastme ja kestuse põhjal, mis on ainsad määruse nr 17 artikli 15 lõikes 2 kehtestatud kriteeriumid.

9 Rikkumise raskusastme hindamisel tuleb suuniste kohaselt arvesse võtta selle laadi, tegelikku mõju turule, kui seda saab mõõta, ja asjakohase geograafilise turu suurust.

10 Sellega seoses jagab suuniste punkt 1 A rikkumised kergeteks rikkumisteks, rasketeks rikkumisteks ja väga rasketeks rikkumisteks. Väga rasked rikkumised on sama punkti kohaselt üldjuhul horisontaalsed piirangud, näiteks hinnakartellid ja turujagamiskvoodid või muud meetmed, mis ohustavad ühisturu nõuetekohast toimimist, näiteks riikide turgude eraldamine üksteisest ja sisuliselt monopoolses seisundis olevate ettevõtjate turgu valitseva seisundi ilmne ärakasutamine.

11 Rikkumise kestuse alusel on suuniste punktis 1 B eristatud lühiajalisi rikkumisi (üldiselt lühemad kui üks aasta), mille puhul trahvisummat ei suurendata, keskmise kestusega rikkumisi (üldiselt kestavad ühe aasta kuni viis aastat) ja pikaajalisi rikkumisi (üldiselt pikemad kui viis aastat), mille korral raskusastme põhjal määratud trahvisummat võib suurendada kuni 10 % aasta kohta.

12 Suuniste punktis 2 on sätestatud põhisumma suurendamine, kui ilmnevad raskendavad asjaolud, näiteks survemeetmed muude ettevõtjate suhtes, et sundida neid tegema tegusid, mis kujutavad endast rikkumist. Suuniste punktis 3 on ette nähtud ka põhisumma vähendamine kergendavate asjaolude ilmnemise korral.

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

13 JCB Service on Inglise õiguse alusel asutatud äriühing, mille omanik on äriühing Transmissions and Engineering Services Netherlands BV. Ta omab ja kontrollib otseselt või kaudselt 28 JCB kontserni äriühingut, mille hulka kuuluvad teiste seas JC Bamford Excavators, JCB Sales, JCB SA, JCB Germany ja JCB Spain. JCB kontsern toodab ja turustab ehitusmasinaid, koristus- ja ehitusseadmeid, põllutöömasinaid ning nende erinevate toodete varuosi.

14 JCB kontsern on oma turustusvõrgu liigendanud riikide alusel, kasutades iga riigi kohta (Saksamaa, Belgia, Hispaania, Prantsusmaa, Madalmaad, Itaalia) ühte tütarettevõtjat või ainumaaletoojat.

15 Kaks JCB kontserni kuuluvat äriühingut (JC Bamford Excavators ja JCB Sales) teatasid juunis 1973 komisjonile määruse nr 27 alusel kehtestatud vormil A/B mitmeist turustamise tüüplepinguist, mis olid mõeldud sõlmimiseks kontserniga seotud turustajate või peamiste edasimüüjatega. Need lepingud puudutasid kõiki ühisturu liikmesriike peale Prantsusmaa. JCB kontserni äriühingud teatasid ka lepinguist, mis puudutasid hiljem Euroopa Liidu liikmesriikideks saanud riike ehk Rootsi Kuningriiki, Soome Vabariiki, Hispaania Kuningriiki, Portugali Vabariiki, Austria Vabariiki ja Kreeka Vabariiki või Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) liikmesriike Islandi Vabariiki ja Norra Kuningriiki.

16 Komisjoni talitused registreerisid kõnealused lepingud 30. juunil 1973.

17 Komisjoni konkurentsi peadirektoraat andis 27. oktoobri 1975. aasta kirjaga JCB Salesile teada, et teatatud lepingud sisaldasid mitmeid piiranguid, mis on vastuolus EÜ artikliga 81, ja nõudis nende kõrvaldamist. Komisjon keskendus ühisturgu käsitlevatele lepingutele ja märkis ülejäänute kohta, et need ei tundu mõjutavat liikmesriikidevahelist kaubandust.

18 Konkurentsi peadirektoraadi ja JCB Service'i esindajate koosolekul 18. detsembril 1975 esitas viimane Ühendkuningriiki ja teisi tolleaegseid ühisturu liikmesriike, v.a Prantsusmaa Vabariik, puudutavate lepingute parandatud versioonid.

19 Komisjon teatas 13. jaanuari 1976. aasta kirjaga, et ta on need uued versioonid kätte saanud, ja juhtis JCB Salesi tähelepanu sellele, et osad eelnevalt nimetatud ebakõladest on lahendatud, samas kui mõned ei ole. Lisaks palus ta täpsustusi nende lepingute mitmete tingimuste kohta.

20 JCB Sales vastas sellele nõudmisele 11. märtsi 1976. aasta kirjaga ja esitas üksikasjaliku teabe nende endiselt olemasolevate väidetavate ebakõlade kohta, millele komisjon oli tähelepanu juhtinud oma 13. jaanuari 1976. aasta kirjas.

21 Lisaks esitas JCB Service 18. märtsil 1976 toimunud koosolekul komisjonile täiendavat teavet, edastamata siiski kõnealuste lepingute uusi versioone.

22 Samal kuupäeval esitas JCB Service ka koopia lepingust, mille ta oli sõlminud oma Prantsuse tütarettevõtjaga JCB SA ning mis sarnanes lepingutega, millest oli juba teatatud.

23 JCB kontserni teatisi käsitleva toimikuga ei tegeletud kuni 6. märtsini 1980, kui JCB Sales saatis komisjonile Ühendkuningriigi turustajatega sõlmitud tüüplepingu, mis vahetas välja lepingud, millest oli teatatud 1973. ja 1975. aastal ning mille kehtivusaeg oli lõppenud, ning mis selle äriühingu sõnutsi sisaldas üksnes väheolulisi muudatusi.

24 29. detsembri 1995. aasta kirjaga saatis JCB Sales komisjonile veel ühe Ühendkuningriigi turustajatega sõlmitud tüüplepingu, mis pidi vahetama välja lepingu, millest oli teatatud 1980. aastal.

25 Kummastki ülalmainitud lepingust ei teatatud komisjonile vormil A/B ja komisjon ei reageerinud nende lepingute saatmisele.

26 Tribunal de commerce de Paris jättis 11. detsembri 1995. aasta otsusega osaliselt rahuldamata JCB Service'i Prantsuse tütarettevõtja JCB SA kõlvatut konkurentsi puudutava hagi, mille viimane oli 28. novembril 1990 esitanud äriühingu Central Parts SA (edaspidi „Central Parts") vastu, kes hankis Ühendkuningriigist selle kontserni toodetud varuosi kavatsusega neid Prantsusmaal edasi müüa. JCB SA süüdistas Central Partsi tähistuse „JCB" ja märke „volitatud edasimüüja" loata kasutamises. Cour d'appel de Paris tühistas selle otsuse 8. aprillil 1998 põhjendusega, et Central Parts oli JCB SA suhtes pannud toime kõlvatut konkurentsi kujutavaid tegusid.

27 Central Parts esitas 15. veebruaril 1996 komisjonile kaebuse äriühingu JCB Suurbritannia viimase toodete turustamist puudutavate kaubandustavade peale.

28 Komisjon otsustas tema valduses oleva teabe kontrollimiseks ja täiendamiseks teostada määruse nr 17 artikli 14 lõike 3 alusel uurimise JCB Service'i, tema Prantsuse tütarettevõtja JCB SA ja tema kahe Ühendkuningriigis tegutseva edasimüüja, Altrinchamis asuva Gunn JCB Ltd ja Leicesteris asuva Watling JCB Ltd ruumides.

29 24. märtsil 1998 esitas komisjon JCB Bamford Excavatorsile esimese vastuväiteteatise, mis ei arvestanud 1973. aastal aset leidnud lepingutest teatamisega, millele JCB Bamford Excavators juhtis tähelepanu 6. juulil 1998 vastuväiteteatise kohta esitatud kirjalikes märkustes ja seejärel 16. oktoobril 1998, kui komisjoni talitused ta ära kuulasid.

30 30. juulil 1999 esitati JCB Service'ile teine vastuväiteteatis, milles oli arvesse võetud lepinguist teatamist 1973. aastal ning mille kohta JCB Bamford Excavators esitas 13. detsembril 1999 kirjalikke seletusi ja jaanuaris 2000 toimunud ärakuulamisel suulisi seletusi.

Vaidlusalune otsus ja menetlus Esimese Astme Kohtus

31 21. jaanuaril 2000 tegi komisjon vaidlusaluse otsuse. Pärast antud juhtumi asjaolude kirjeldamist langetas komisjon esiti otsuse, et JCB Service ja tema tütarettevõtjad on rikkunud EÜ artikli 81 lõiget 1 (vaidlusaluse otsuse põhjendused 137–186).

32 Komisjon uuris, kas vaidlusaluste lepingute eesmärk või tagajärg oli konkurentsi piiramine või kahjustamine. Olles hinnanud vaatlusaluste lepingute ja tegevuse kogumi piiravat eesmärki ja tagajärge, leidis komisjon, et antud juhul esineb riikide turgude üksteisest eraldamine ja täielik territoriaalne kaitse. Arvestades JCB Service'i ja tema tütarettevõtjate positsiooni asjaomasel turul ja neid piiranguid, mis täieliku territoriaalse kaitse ja hindade kindlaksmääramise kaudu tõid kaasa mitme liikmesriigi turu eraldatuse, täpsustas komisjon, et on olemas tuntav konkurentsi piiramine ja võimalik mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele.

33 Täpsemalt leidis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 140 selle kohta, kas vaidlusaluste lepingute eesmärk või tagajärg on konkurentsi piiramine või kahjustamine, et JCB Service ja tema edasimüüjad kasutasid mitmesuguseid lepinguid või kooskõlastatud tegevusi, mille eesmärk või individuaalne tagajärg oli konkurentsi piiramine erinevates liikmesriikides EÜ artikli 81 tähenduses. Need olid osa selle artikli tähenduses laiemast konkurentsi piiravast kokkuleppest, mis reguleeris JCB kontserni seadmete ja varuosade turustamist ühenduses.

34 Need osad, mida komisjoni arvates ei pea täpsemalt määratlema kokkulepete või kooskõlastatud tegevusena, kuivõrd need kuuluvad EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamisalasse, on järgmised:

— JCB kontserni edasimüüjatel väljaspool neile antud territooriumi ja eelkõige teistes liikmesriikides müügiga tegelemise keelamine või piiramine, mis hõlmab nii aktiivset kui passiivset müüki, müüki lõppkasutajatele ja volitatud ja volitamata edasimüüjatele;

— müügijärgse teeninduse tasu kehtestamine müügitehingutele, mis edasimüüjad tegid väljaspool nende vastavat territooriumi ja eelkõige teistes liikmesriikides;

— tasustamise süsteemi „mitme tehingu kaubanduslik toetamine (*multiple deal trade support*)" kohaldamine, vähemalt Ühendkuningriigis, mis seadis edasimüüjatele antavad soodustused sõltuvusse müügi sihtkohast ja lõppkasutajatele müümisest;

— JCB kontserni edasimüüjate poolt JCB kontsernilt edasimüügiks ostetud toodete edasimüügi- või jaehindade või hinnaalanduste kindlaksmääramine ja

— edasimüüjatele seatud kohustus osta kõik edasimüügiks mõeldud masinad ja varuosad ainult JCB kontsernilt, koos keeluga osta teiste liikmesriikide edasimüüjatelt.

35 Mis puudutab lepingute erinevate osade kogumi piiravat eesmärki ja tagajärge, siis selle kohta leidis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 180, et JCB kontserni masinate ja varuosade hindade ja soodustuste erinevus liikmesriigiti selgitab, miks JCB kontsernil ja mõnel tema edasimüüjal oli huvi eraldada riikide turgusid ja määrata edasimüügihinnad või hinnaalandused kindlaks ühisturusiseselt, et takistada ostjatel ühendusesiseste suurte hinnaerinevuste kasutamist.

36 Antud otsuse põhjenduses 181 täpsustas komisjon, et JCB kontserni ja tema edasimüüjate vahel sõlmitud lepingutega loodud piirangute kogumi eesmärk oli vaieldamatult eraldada riikide turud ühisturu sees üksteisest, et tagada täielik territoriaalne kaitse.

37 Vaidlusaluse otsuse põhjenduses 182 leidis komisjon, et kohaldatavaid hinnaalandusi puudutav kord ja JCB kontserni ja tema Ühendkuningriigi edasimüüjate otsustatud eesmärk optimeerida brutokasum on oma olemuselt konkurentsi kahjustavad ja kõikides piirkondades turuhindasid ühtlustavad. Komisjoni arvates kehtib sama ka rahalise abi kohta, mida JCB kontsern andis oma Prantsuse edasimüüjatele, kes konkureerisid paralleelsete edasimüüjatega.

38 Teisalt märkis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 185, et territooriumi olemasolul kui JCB kontserni edasimüüjaks saamise eeltingimusel ja seega piirangul ei ole otsest seost selle teenuse kvaliteediga, mida tuleb osutada. Turustajal, kes asub piirkonnas, kus tegutseb JCB kontserni täielikult rahuldav edasimüüja, ei ole mingit võimalust saada selle kontserni edasimüüjaks, ükskõik milline ei ole ka tema potentsiaal või tegelik edu. Sellise piirangu tagajärjel on edasimüüjate arv ja sellest tulenev konkurents arvuliselt piiratud tingimusega, et neile peab olema eraldatud mingi piirkond. Niisugune JCB kontserni valikulise turustussüsteemiga ette nähtud piirang, mis ei ole oma olemuselt kvalitatiivne ega ole kehtestatud ühetaoliselt kõigi võimalike edasimüüjate suhtes, võib kuuluda EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamisalasse.

39 Vaidlusaluse otsuse põhjenduse 187 kohaselt palutakse Ühendkuningriigi edasimüüjatel, kellel ei lubata müüa uusi seadmeid volitamata edasimüüjatele, samuti tasuda müügijärgse teeninduse tasu väljaspool nende territooriumi tehtud müügitehingute eest. Selle tasu eesmärk on hoida JCB kontserni müügijärgse teeninduse kvaliteeti, hüvitades samas kohalikule edasimüüjale kulud seoses sellise seadme teenindamisega, mida ta ei olnud müünud.

40 Neil asjaoludel on keeld müüa seadmeid otse või kaude teistes liikmesriikides asuvatele volitamata edasimüüjatele vaidlusaluse otsuse põhjenduse 188 kohaselt ulatuslikum, kui on vaja selleks, et saavutada sihti tagada müügijärgse teeninduse kõrge kvaliteet, ning sellise keelu eesmärk või tagajärg on konkurentsi piiramine.

41 Vaidlusaluse otsuse põhjenduse 189 kohaselt suurendavad turgude üksteisest eraldamise mõju, mis on tingitud piiriüleseid müügitehinguid piirava territoriaalse ainuõiguse ja valikuliste tingimuste koosmõjust, veel kolm piirangut — esiteks ametliku võrgustiku siseste risttarnete piiramine või keeld, teiseks väljaspool

eraldatud territooriumi tehtud müügitehingutelt kogutav müügijärgse teeninduse tasu ja kolmandaks Ühendkuningriigis mitme tehingu kaubandusliku toetamise süsteemi kasutamine.

42 Selle taustal jõudis komisjon esiteks vaidlusaluse otsuse põhjenduses 191 järeldusele, et lepingu erinevate osade piiravad eesmärgid ja tagajärjed täiendavad teineteist, et takistada või piirata JCB kontserni turustusvõrgustiku sisest ja välist importi või eksporti eesmärgiga tagada täielik territoriaalne kaitse. JCB kontserni edasimüügi [lepingutes] sätestatud valikulise turustussüsteemi (keeld müüa volitamata edasimüüjatele) koosmõjul kõigepealt eespool mainitud kolme tüüpi piirangutega, seejärel muude piirangutega, mis kunstlikult ühtlustavad hindu ja hinnaalandusi erinevates piirkondades, ning lõpuks territoriaalse kaitsega, mis piirab passiivset müüki, on ilmselgelt eesmärk eraldada ühenduse riikide turud konkurentsi kahjustavalt üksteisest ning järelikult kuulub see EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamisalasse.

43 Teiseks analüüsis komisjon, kas EÜ artikli 81 lõike 3 tingimused on täidetud, ja leidis, et antud juhul ei ole (vaidlusaluse otsuse põhjendused 197–222).

44 Kolmandana, leides, et tema valduses ei ole ühtki tõendit, mis kinnitaks, et EÜ artikli 81 rikkumine on lõpetatud, ja nentides, et JCB kontsern eitab sellise rikkumise olemasolu, märkis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 224 vastavalt määruse nr 17 artikli 3 lõikele 1, et JCB kontsernilt tuleb nõuda kõnealuse rikkumise lõpetamist.

45 Viimasena tegi komisjon otsuse trahvi määramise kohta. Enne selle trahvi määramise kohta otsuse tegemist märkis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 228, et nõuetekohaselt oli teatatud üksnes nendest lepingutest, mille kohta oli 30. juunil esitatud vorm A/B. Järelikult ei saa komisjoni arvates määruse nr 17 artikli 15 lõike 5 kohaldamisel võtta arvesse teisi lepinguid, mis edastati komisjonile seda vormi kasutamata.

46 Määratava trahvisumma kohta märkis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 247, et arvesse tuleb võtta rikkumise raskusastet ja kestust, arvestades vajadusel raskendavate ja kergendavate asjaoludega.

47 Rikkumise raskusastme kohta leidis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 251, et toimepandud rikkumised on „väga rasked" ja sellest tulenevalt määras trahviks 25 000 000 eurot.

48 Rikkumise kestuse kohta märkis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 252, et tõendite põhjal olid rikkumise erinevad osad jõus 1988–1998.

49 Neil asjaoludel täpsustas komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 253, et üheteistaastast ajavahemikku, mille jooksul rakendati vähemalt üht osa nendest lepingutest ja tegevustest, tuleb lugeda pikaks ajavahemikuks. Seejärel otsustas ta vaidlusaluse otsuse põhjenduses 254, et trahvi põhisummaks tuleb rikkumise raskusastme ja kestuse põhjal määrata 38 750 000 eurot.

50 Võttes arvesse raskendavat asjaolu ehk ühele turustajale väljaspool tema piirkonda tehtud müügitehingute eest karistusliku meetmena rahalise sanktsiooni määramist, suurendas komisjon määratud trahvi 864 000 euro võrra, täpsustades, et ei ole ühtegi kergendavat asjaolu, millega peaks arvestama. Seega tõusis komisjoni määratud trahvi kogusumma määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 alusel 39 614 000 euroni.

51 Pärast esitatud põhjendusi sisaldab vaidlusalune otsus järgnevaid sätteid

„*Artikkel 1*

JCB Service ja tema tütarettevõtjad on rikkunud EÜ asutamislepingu artiklit 81, sõlmides edasimüüjatega lepinguid ja kooskõlastades tegevusi, mille eesmärk on piirata konkurentsi ühisturul, et eraldada riikide turgusid üksteisest ja tagada täielik kaitse ainuõiguslikel territooriumidel, millest väljaspool takistatakse edasimüüjatel aktiivset müümist, ning mis koosnevad järgmistest osadest:

a) Ühendkuningriigis, Iirimaal, Prantsusmaal ja Itaalias asuvate edasimüüjate passiivse müügi takistamine, mis hõlmab müüki volitamata edasimüüjatele, lõppkasutajatele või edasimüüjatele, kes asuvad väljaspool ainuõiguslikke territooriume ja eelkõige teistes liikmesriikides;

b) lepinguga hõlmatud toodete tarneallikate piiramine Prantsusmaal ja Itaalias asuvate edasimüüjate suhtes, mis takistab edasimüüjatevahelisi tarneid;

c) Ühendkuningriigis ja Prantsusmaal asuvate edasimüüjate kohaldatavate hinnaalanduste ja edasimüügihindade kindlaksmääramine;

d) väljaspool Ühendkuningriigi ainuõiguslikke territooriume asuvate edasimüüjate poolt teistesse liikmesriikidesse müümisele müügijärgse teeninduse tasu kehtestamine JC Bamford Excavators Ltd või muude JCB Service'i tütarettevõtjate initsiatiivil ja vastavalt nende kehtestatud tabelitele, mis seab edasimüüjate tasu sõltuvusse müügi geograafilisest sihtkohast;

e) soodustuste kaotamine sõltuvalt sellest, kas müügitehingud Ühendkuningriigis on tehtud ainuõiguslikel territooriumidel või nendest väljaspool, või sellest, kas vastava territooriumi edasimüüjad, kus lepinguga hõlmatud tooteid kasutatakse, jõuavad kokkuleppele need müünud edasimüüjatega, mis seab edasimüüjate tasu sõltuvusse müügi geograafilisest sihtkohast.

Artikkel 2

Jätta rahuldamata JC Bamford Excavators Ltd 30. juunil 1973 esitatud eranditaotlus.

Artikkel 3

Alates käesoleva otsuse teatavakstegemisest lõpetavad JCB Service ja tema tütarettevõtjad artiklis 1 loetletud rikkumised. JCB Service või tema tütarettevõtjad, eelkõige JC Bamford Excavators Ltd, peavad kahe kuu jooksul pärast käesoleva otsuse teatavakstegemist:

a) teatama oma ühenduses asuvatele edasimüüjatele, et nad võivad teostada passiivset müüki lõppkasutajatele ja edasimüüjatele;

b) muutma edasimüüjatega sõlmitud [lepinguid], lubades passiivset müüki volitamata edasimüüjaile teiste edasimüüjate ainuõiguslikel territooriumidel ja aktiivset ja passiivset müüki volitamata edasimüüjatele nende endi ainuõiguslikel territooriumidel või lubades nendel edasimüüjatel teostada aktiivset ja passiivset müüki teistele edasimüüjatele, lõppkasutajatele või nende nõuetekohaselt volitatud agentidele väljaspool oma ainuõiguslikku territooriumi;

c) muutma Itaalias ja Prantsusmaal edasimüüjatega sõlmitud [lepinguid], lubades lepinguga hõlmatud toodete ostmist teistelt ühenduses asuvatelt ettevõtjatelt, ja teavitama sellest tulenevalt kõiki ühenduses asuvaid edasimüüjaid;

d) teavitama ühenduses asuvaid edasimüüjaid, et tütarettevõtjate edasimüüjatele esitatud müügijärgse teeninduse tasu nõuded ilma eelnevat edasimüüjatevahelist lahkarvamust tõendamata on tühised ja tuleb jätta tähelepanuta;

e) teavitama Ühendkuningriigis asuvaid edasimüüjaid, et mitme tehingu kaubandusliku toetamise raames tehtud hinnaalandusi tehakse sõltumata sellest, kas müük toimus nende edasimüüjate territooriumil või väljaspool seda või kas leping sõlmiti väljaspool seda territooriumi asuvate teiste edasimüüjatega;

f) esitama koopia eespool mainitud kirjavahetusest ja muudetud [lepingutest].

Artikkel 4

JCB Service'ile määratakse trahv summas 39 614 000 eurot artiklis 1 sedastatud rikkumiste eest, v.a Ühendkuningriigis volitamata edasimüüjatele müümisele seatud piirangute eest, mille eest trahvi ei määrata.

52 JCB Service esitas 22. märtsil 2001 Esimese Astme Kohtu kantseleisse saabunud hagiavaldusega (kohtuasi T-67/01) EÜ artikli 230 alusel esimese võimalusena nõude tühistada vaidlusalune otsus ja teise võimalusena nõude tühistada sama otsus osaliselt ja vähendada vastavalt talle määratud trahvi.

53 Vaidlustatud kohtuotsuse resolutiivosa esimeses punktis tühistas Esimese Astme Kohus vaidlusaluse otsuse artikli 1 punktid c, d ja e ja artikli 3 punktid d ja e. Lisaks vähendas ta vaidlustatud kohtuotsuse resolutiivosa punktis 2 JCB Service'ile määratud trahvi 30 miljonile eurole. Ülejäänud osas jäeti JCB Service'i hagi kõnealuse resolutiivosa punktis 4 rahuldamata.

Poolte nõuded ja menetlus Euroopa Kohtus

54 Apellatsioonkaebuses palub JCB Service Euroopa Kohtul:

— tühistada vaidlustatud kohtuotsus täielikult, kuna sellega rikutakse ühenduse õigust JCB Service'i kaitseõigusi rikkudes;

— tühistada vaidlustatud kohtuotsus ühelt poolt osas, milles see keelab Ühendkuningriigi, Iirimaa, Prantsusmaa ja Itaalia edasimüüjatele kehtestatud väidetava üldise passiivse müügi piirangu ning Prantsusmaal ja Itaalias asuvate turustajate tarneallikate väidetava piirangu, mis takistas turustajatevahelist risttarnet, ja teiselt poolt osas, milles see määrab JCB Service'ile nende väidetavate rikkumiste eest trahvi;

— teha lõplik kohtuotsus kohtuasjas T-67/01 vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja artiklile 61 ja sellest tulenevalt tühistada tervikuna või osaliselt vaidlusalune otsus ja, kasutades kogu oma pädevust, tühistada JCB Service'ile Esimese Astme Kohtu vaidlustatud kohtuotsusega määratud 30 miljoni euro suurune trahv või vähendada seda;

— mõista vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 69 komisjonilt välja nii Esimese Astme Kohtu kui ka Euroopa Kohtu menetlusega seotud kohtukulud;

— teise võimalusena, kui Euroopa Kohus ei tee käesolevas kohtuasjas ise otsust, jätta kohtukulude kohta otsus tegemata ja saata kohtuasi Esimese Astme Kohtusse uueks läbivaatamiseks vastavalt Euroopa Kohtu otsusele.

55 Komisjon palub Euroopa Kohtul 23. juunil 2004 kodukorra artikli 115 lõike 1 alusel apellatsioonkaebusele esitatud vastuses, milles ta esitas ka vaidlustatud kohtuotsuse peale vastuapellatsioonkaebuse:

— jätta apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata;

— tühistada vaidlustatud kohtuotsus osas, milles sellega vähendati trahvi selle summa võrra, mis määrati raskendava asjaoluga arvestamiseks (864 000 eurot), ja suurendada vaidlustatud kohtuotsuses kehtestatud trahvi vastava summa võrra;

— mõista käesoleva astme kohtukulud välja JCB Service'ilt.

56 JCB Service taotles 26. juuli 2004. aasta kirjas vastavalt kodukorra artikli 117 lõikele 1 luba esitada repliik.

57 Euroopa Kohtu president andis 5. augusti 2004. aasta otsusega loa esitada repliik, milles JCB Service kordas oma apellatsioonkaebuse nõudeid ja palus Euroopa Kohtul jätta vastuapellatsioonkaebus rahuldamata.

Apellatsioonkaebus

58 JCB Service on vaidlustatud kohtuotsuse tühistamisele suunatud nõuete toetuseks esitanud kolm väidet. Esimene põhineb tema kaitseõiguse rikkumisel, teine EÜ artikli 81 rikkumisel ja kolmas määruse nr 17 artikli 15 rikkumisel.

Esimene väide

59 Esimene väide jaguneb kaheks osaks. Ühelt poolt tugineb JCB Service komisjoni menetluse liigsele pikkusele, mis kahjustas tema kaitseõigust, ja teiselt poolt sellele, et Esimese Astme Kohus eiras tema süütuse presumptsiooni. Iga osa jaguneb omakorda erinevateks etteheideteks.

Esimene osa

60 Tähelepanu tuleb juhtida sellele, et Esimese Astme Kohus tuletas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 36 esmalt meelde, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on mõistliku aja järgimine konkurentsipoliitikaga seotud haldusmenetluste läbiviimisel ühenduse õiguse üldpõhimõte, mille järgimise tagab ühenduse kohus (vt 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P — C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs.* komisjon, EKL 2002, lk I-8375, punktid 167–171).

61 Seejärel eristas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 37 enne JCB Service'i argumentide kohta seisukoha võtmist teineteisest kahte kõnealust haldusmenetlust ehk ühelt poolt nende lepingute uurimise menetlust, millest teatati 1973. aastal ja mille lõpetas eranditaotluse rahuldamata jätmine vaidlusaluse otsuse artiklis 2, ning teiselt poolt 1996. aastal esitatud kaebuse menetlemist, mille kohta on järeldused esitatud teistes rikkumist käsitlevais vaidlusaluse otsuse resolutiivosa sätteis.

62 1973. aasta teatamisele järgnenud menetluse kohta nentis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 38, et komisjon lõpetas nende lepingute menetlemise 1992. aastal otsust tegemata ja see, et kostja need kaebuse menetlemise käigus uuesti läbi vaatas, oli tingitud üksnes JCB Bamford Excavators'i vastusest esimesele vastuväiteteatisele.

63 Vaidlustatud kohtuotsuse samas punktis märkis Esimese Astme Kohus, et „tõsiasi, et see menetlus kestis 27 aastat, rikub haldusorganitel lasuvat kohustust võtta seisukoht ja lõpetada alustatud menetlus mõistliku aja jooksul", täpsustades siiski, et „nii kahetsusväärne kui selline eiramine ka ei ole, ei saa see mõjutada ei eranditaotluse rahuldamata jätmise õiguspärasust ega ka rikkumise tuvastamise menetluse nõuetekohasust".

64 Neil asjaoludel märkis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 40, et mõistliku aja põhimõtte rikkumise tõttu, oletades, et see on tuvastatud, on konkurentsivaldkonna haldusmenetluses tehtud otsuse tühistamine õigustatud vaid siis, kui see on kaasa toonud ka asjaomase ettevõtja kaitseõiguste rikkumise. Kui ei ole tuvastatud, et liiga pikk aeg on mõjutanud asjaomaste ettevõtjate võimalust end tõhusalt kaitsta, siis ei mõjuta mõistliku aja põhimõtte rikkumine haldusmenetluse õiguspärasust.

65 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 42 leidis Esimese Astme Kohus lisaks, et JCB Service ei väitnud, et menetluse pikkus oleks põhjustanud mingi konkreetse menetlusnõude rikkumise, piirdudes väitega, et komisjoni tegevus näitab, et asja on halvasti menetletud. Järelikult ei saa Esimese Astme Kohtu arvates 1973. aasta teatamisest kulunud ajal olla tühistamisnõuete läbivaatamisel mingeid tagajärgi.

66 Komisjonile 15. veebruaril 1996 esitatud kaebuse menetlemise kohta nentis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 43, et menetluse kestus 4 aastat 10 kuud ja 6 päeva ei ole liiga pikk, arvestades, et juhtum oli keerukas, puudutades mitmeid liikmesriike ja viit rikkumist ning nõudis teise vastuväiteteatise esitamist.

67 Peale selle märkis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 45, et JCB Service ei väitnud, nagu oleks see, et komisjon väidetavalt ei menetlenud kaebust mõistliku aja jooksul, toonud antud juhul kaasa kaitseõiguse rikkumise. Esimese Astme Kohus lisas: „Nagu leidis kinnitust kohtuistungil, piirdus JCB Service väitega, et menetluse pikkus annab tunnistust komisjoni erapoolikusest ja asja halvast menetlemisest ning tõendab sellest tulenevalt vaidlusaluse otsuse õigusvastasust. Neil asjaoludel tuleb sedastada, ilma et oleks vaja teha otsust kaebuse menetlemise liiga pika aja kohta, et selliselt sõnastatud väide ei saa viia vaidlustatud otsuse resolutiivosa täieliku või osalise tühistamiseni."

68 Lõpuks leidis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 46, et JCB Service'i esitatud väide ei mõjuta vaidlusaluse otsuse õiguspärasust osas, milles see käsitleb eranditaotlust, ega ka osas, milles see käsitleb rikkumist, ja tuleb seega alusetuse tõttu kõrvale jätta.

69 Esimesena heidab JCB Service Esimese Astme Kohtule ette seda, et ta jättis vaidlusaluse otsuse peale esitatud hagi toetuseks esitatud esimese väite, mis põhines asjaolul, et komisjon oli rikkunud oma kohustust tegutseda mõistliku aja jooksul, rahuldamata ilma, et Esimese Astme Kohus oleks teinud otsust kaitseõiguse rikkumise kohta, millele JCB Service ometi sõnaselgelt tugines. Lisaks väidab ta, et Esimese Astme Kohus rikkus õigusnorme, kui ta ei võtnud arvesse kaitseõiguse tegelikku kahjustamist, mis nähtus tema hinnangul juba ainuüksi tõdemusest, et kogu menetlus kestis ilmselgelt liiga kaua.

70 Eelneva kohta tuleb meelde tuletada, et vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 32 ja 33 ilmneb, et JCB Service väitis Esimese Astme Kohtus, et komisjon oli rikkunud oma kohustust tegutseda mõistliku aja jooksul, mis tuleneb nii ühenduse õiguse üldpõhimõttest kui 4. novembril 1950. aastal Roomas allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK") artikli 6 lõikest 1. JCB Service'i arvates teatas ta oma turustussüsteemi käsitlevaist lepinguist 30. juunil 1973 ja komisjon lõpetas selle menetluse 27 aastat hiljem, jättes eranditaotluse rahuldamata. Lisaks oli sama äriühingu arvates ebamõistlikult pikk aeg ka viis aastat, mis kestis Central Partsi kaebuse alusel alustatud rikkumismenetlus.

71 Tuleb tõdeda, et vastupidi JCB Service'i väitele tugines ta Esimese Astme Kohtus üsna üldiselt oma kaitseõiguse rikkumisele seoses kahe haldusmenetluse (teatamine ja rikkumine) väidetavalt liiga pika kestusega, täpsustamata siiski, mil moel see konkreetselt ühes või teises menetluses staadiumide haaval mõjutas tema võimet oma seisukohti kaitsta.

72 Täpsemalt piirdus JCB Service teatamise menetluse puhul selle menetluse liigse pikkuse hukkamõistmisega. Esimese Astme Kohus leidis õigustatult vaidlustatud kohtuotsuse punktis 39, et ainuüksi asjaolu, et komisjon ei võtnud pärast kokkuleppest teavitamist otsust vastu mõistliku aja jooksul, ei saa seda otsust muuta veel õigusvastaseks.

73 Lisaks ei kahjustanud see ainus viivitus JCB Service'i õigusi. Määruse nr 17 artikli 15 lõige 5 kehtis JCB Service'i suhtes kogu ajavahemiku alates lepingutest teatamisest 1973. aastal kuni vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseni.

74 Vaidlusalune otsuse selle osa kohta, milles komisjon tuvastas EÜ artikli 81 lõike 1 rikkumise ja määras JCB Service'ile trahvi, tuleb märkida, et Esimese Astme Kohus rõhutas asjaolu, et JCB Service piirdus väitega, et menetluse pikkus annab tunnistust komisjoni erapoolikusest ja asja halvast menetlemisest ning on seega piisav, et tõendada vaidlusaluse otsuse õigusvastasust.

75 Järelikult tuleb sedastada, et Esimese Astme Kohus võis oma arutluskäigu kujundada ühenduse õigust rikkumata ja JCB Service'i argumente moonutamata.

76 JCB Service väidab siiski, et ta on ilma jäetud õigusest rakendada komisjoni passiivsuse vastu sanktsioone EÜ artikli 232 alusel tegevusetushagi esitamisega ja igal juhul kaitsta oma seisukohti kõikide komisjoni ekslike vaadete eest teatise esitaja ja komisjoni vahel menetluse raames toimuva avatud dialoogi käigus ning rikkumismenetluse käigus.

77 Oletades, et JCB Service võib esitada ülalmainitud argumente Euroopa Kohtus, tuleb täpsustada, et 1973. aastal lepingutest teatamise ja vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise vahele jäänud pikk ajavahemik ei saa mõjutada tema kaitseõiguse kasutamist. JCB Service võis selle aja jooksul ühelt poolt esitada komisjoni peale tegevusetushagi, et viimane teeks otsuse vaidlusaluse eranditaotluse kohta, ja teiselt poolt teatada komisjonile vormil A/B lepingutest ja tegevustest, millega ta oli seotud. Antud juhul see aga nõnda ei olnud.

78 Sellest järeldub, et JCB Service ei saa igal juhul väita, et teatamismenetluse käigus oleks rikutud tema kaitseõigust.

79 Rikkumismenetluse kohta tuleb märkida, et JCB Service ei ole esitanud ühtegi konkreetset argumenti, mis tõendaks, et komisjoni talitused on Central Partsi kaebuse läbivaatamisel rikkunud tema kaitseõigust. Lisaks ei ole JCB Service Euroopa Kohtus vaidlustanud Esimese Astme Kohtu põhjendusi, mille toel viimane lükkas tagasi JCB Service'i väite, mis põhines asjaolul, et komisjon rikkus JCB Service'i õigust tutvuda tema kaitse seisukohast oluliste toimiku materjalidega.

80 Järelikult tuleb see argument tagasi lükata ja tunnistada kõnealuse väite esimesest osast see etteheide põhjendamatuks.

81 Teisena heidab JCB Service Esimese Astme Kohtule ette hindamisvea tegemist, kuna ta nõustus eristusega, mille komisjon tegi vaidlusaluses otsuses teatamismenetluse ja rikkumismenetluse vahel. Niisugune eristus on täiesti põhjendamatu ja on suunatud selle eitamisele, et otsustusmenetluse liigne pikkus mõjutas negatiivselt kogu juhtumit.

82 Tuleb tõdeda, et kuigi vaidlusaluses otsuses teatamismenetlust ja rikkumismenetlust otseselt eristatud ei ole, järeldub sellest otsusest selgelt, et komisjoni hinnang käib eraldi eranditaotluse ja rikkumismenetluse kohta.

83 Vaidlusaluse otsuse selle osa kohta, mis puudutab 1973. aasta eranditaotlust, selgub kõnealuse otsuse põhjendustest 197–222, et enne, kui komisjon jättis eranditaotluse rahuldamata, hindas ta, kas seda taotlust on võimalik rahuldada EÜ artikli 81 lõike 3

alusel või selle artikli rakendusmääruste alusel ehk komisjoni 22. juuni 1983. aasta määruse (EMÜ) nr 1983/83 asutamislepingu artikli [81] lõike 3 kohaldamise kohta ainuõigusliku turustuskokkuleppe liikide suhtes (EÜT L 173, lk 1), komisjoni 28. juuni 1995. aasta määruse (EÜ) nr 1475/95 asutamislepingu artikli [81] lõike 3 kohaldamise kohta mootorsõidukite turustamist, müümist ja müügijärgset teenindust käsitlevate teatavate kokkuleppeliikide suhtes (EÜT L 145, lk 25; edaspidi „määrus nr 1475/95") ja komisjoni 22. detsembri 1999. aasta määruse (EÜ) nr 2790/1999 asutamislepingu artikli 81 lõike 3 kohaldamise kohta vertikaalkokkuleppe ja kooskõlastatud tegevuse liikide suhtes (EÜT L 336, lk 21; ELT eriväljaanne 08/01, lk 364) alusel.

84 Sama kehtib ka vaidlusaluse otsuse selle osa kohta, mis käsitleb rikkumise tuvastamist. Nagu nähtub vaidlusaluse otsuse põhjendustest 140–170, tugineb komisjoni hinnang üheselt nendele JCB Service'i lepingutele või nende tingimustele, millest ei olnud nõuetekohaselt teatatud määruses nr 27 ettenähtud vormil A/B. Lisaks ilmneb vaidlusalusest otsusest, et komisjon võttis arvesse JCB Service'i sellist tegevust, mis ei olnud seotud lepingutega, millest teatati 1973. aastal.

85 JCB Service väitis selle kohta siiski Esimese Astme Kohtus ja käesoleva menetluse raames, et 1973. aastal teatatud lepingute hilisemaid muudatusi tuleb hoolimata sellest, et neid ei edastatud vormil A/B, siiski antud juhtumi asjaolusid arvestades arvesse võtta ja nendele tuleb kohaldada määruse nr 17 artikli 15 lõiget 5.

86 Selline väide tuleb igal juhul ümber lükata. Tuleb meelde tuletada, et vormi A/B kasutamine on kohustuslik ja teatamise õiguspärasuse hädavajalik eeltingimus (vt 29. oktoobri 1980. aasta otsus liidetud kohtuasjades 209/78–215/78 ja 218/78: Van Landewyck jt *vs.* komisjon, EKL 1980, lk 3125, punktid 61 ja 62).

87 Järelikult sedastas Esimese Astme Kohus õigustatult vaidlustatud kohtuotsuse punktis 41, et rikkumise olemasolu tuvastanud otsuses on hoolitsetud selle eest, et see ei põhineks asjaoludel, millest oli teatatud, ja tagab, et JCB Service'ile etteheidetud tegevused ei ole seotud lepingutega, millest on teatatud. Õigustatud on ka Esimese Astme Kohtu järeldus, et lepingutest teatamisest möödunud pikk ajavahemik ei saa mõjutada selle rikkumismenetluse nõuetekohasust, mis põhineb teistel asjaoludel kui need, millest teatati.

88 Mis puudutab komisjoni poolt JCB Service'ile määratud trahvi, siis sellest otsusest, eelkõige põhjendustest 227 ja 228 nähtub üheselt, et komisjon ei ole trahvisumma kaalumisel arvestanud 1973. aasta lepingutega, millest teatati määruse nr 27 formaalseid nõudeid järgides.

89 Eelnevast johtub, et JCB Service'i käesoleva väite esimese osa teine ettheide tuleb tagasi lükata ja sellest tulenevalt tuleb esimese väite esimene osa tunnistada põhjendamatuks.

Teine osa

90 Tuleb täpsustada, et Esimese Astme Kohus tuletas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 50 meelde, et süütuse presumptsiooni põhimõte on osa ühenduse õiguskorrast ja seda kohaldatakse ka ettevõtjatega seotud konkurentsieeskirjade rikkumiste suhtes, mille tagajärjeks võib olla trahvide või karistusmaksete määramine (8. juuli 1999. aasta otsused kohtuasjas C-199/92 P: Hüls *vs.* komisjon, EKL 1999, lk I-4287, punktid 149 ja 150 ning kohtuasjas C-235/92 P: Montecatini *vs.* komisjon, EKL 1999, lk I-4539, punktid 175 ja 176).

91 Esimese Astme Kohus leidis kirjeldatud kohtupraktikat arvestades vaidlustatud kohtuotsuse punktis 53, et ainuüksi sellest, et komisjon esitas kaks vastuväiteteatist, ei piisa süütuse presumptsiooni rikkumise tuvastamiseks.

92 Esimese Astme Kohus lisas samas punktis, et komisjonile saab asjaomase ettevõtja süü üldist eeldamist süüks arvata ainult siis, kui tema esitatud tõendid ei kinnita vaidlusaluses otsuses tuvastatud faktilisi asjaolusid.

93 Tuginedes müügidirektori 16. mai 1995. aasta kirjale JCB kontserni äriühingute juhtidele, milles müügidirektor märkis, et paralleelse impordi keeld on vastuolus komisjoni otsuste ja Euroopa Kohtu praktikaga, sedastas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 54, et JCB Service ei saa väita, nagu ei oleks ta olnud teadlik ühenduse konkurentsiõiguse nõuetest, mida kinnitab ka lepingutest teatamine Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühendusega liitumisel.

94 Berkley JCB 13. mail 1995 JCB Sales'ile saadetud kirja kohta leidis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 55, et see kirjavahetus mainib kokkupuuteid, mis turustajal võivad olla kas lõppkasutajate või agentidega, lisades, et juhul kui komisjon ka tõlgendas seda lauseosa valesti, märkides vaidlusaluses otsuses, et seal mõeldi välismaiseid lõppkasutajaid ja nende nõuetekohaselt volitatud agente, siis ei tõenda see võimalik ebatäpsus iseenesest erapoolikust, vaid äärmisel juhul seda, et dokumendist ei ole õigesti aru saadud.

95 Lisaks leidis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 56 cour d'appel de Paris 8. aprilli 1998. aasta otsuse ja tribunal de commerce de Nîmes'i 22. juuni 1999. aasta otsuse kohta, et asjaolu, et määruse nr 17 rakendamise menetluses

kaebuse esitanud isik võis toime panna taunitava teo, mis on ka kohtuotsusega tuvastatud, ei mõjuta JCB Service'ile etteheidetavaid rikkumisi, mis pealegi on sellest eraldiseisvad.

96 Kohtumise kohta, mis leidis aset konkurentsi peadirektoraadi esindajate ja volitatud turustaja Watling JCB esindajate vahel viimase asukohas 6. novembril 1996, leidis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 58, et JCB kontserni ja ühe tema volitatud turustaja vaheliste suhete kirjelduses, mis kohtumisest tulenes, ei sisaldu mingit teavet, mida võiks selgelt eristada kui tõendit, mis kas kinnitaks, et turustusvõrgustiku tegevus kujutab endast rikkumist, või lükkaks selle ümber. Esimese Astme Kohtu hinnangul ei tundu olevat võimalik väita, et komisjon jättis rikkumise hindamisel dokumendi kõrvale selleks, et kõrvaldada õigustavaid tõendeid.

97 JCB Service'i arvates rikkus vaidlustatud kohtuotsus süütuse presumptsiooni põhimõtet, mille kohaselt tuleb mõistlikku kahtlust tõendites tõlgendada süüdistatava kasuks. Esimese Astme Kohus tegi siinkohal ilmseid hindamisvigu, kuna ta rikkus oma kohustust arvestada teatud JCB Service'i esitatud tõendeid ja uurida neid teiste tõendite taustal, et tugineda kindlale, täpsele ja terviklikule tõendite kogumile. Lisaks jättis Esimese Astme Kohus nõuetevastaselt kõrvale või eiras tõendeid, mis JCB Service'i arvates kinnitavad, et komisjon rikkus süütuse presumptsiooni põhimõtet.

98 Täpsemalt väidab JCB Service esiteks, et kahe vastuväiteteatise esitamine käesoleva asja menetlemisel näitab, et komisjon oli erapoolik ja seega on leidnud kinnitust ka süütuse presumptsiooni põhimõtte rikkumine. Neil asjaoludel väidab JCB Service sisuliselt seda, et Esimese Astme Kohus on ekslikult sedastanud vaidlustatud

kohtuotsuse punktis 53, et ainuüksi sellest, et komisjon esitas kaks vastuväiteteatist, ei piisa kõnealuse põhimõtte rikkumise tuvastamiseks.

99 Selle kohta tuleb märkida, et komisjonipoolset vastuväiteteatise esitamist ei või mingil juhul lugeda tõendiks asjaomase ettevõtja süü eeldamise kohta. Vastasel juhul võiks selles valdkonnas iga menetluse algatamine kahjustada süütuse presumptsiooni põhimõtet.

100 Lisaks tuleb meelde tuletada, et esimene vastuväiteteatis ei arvestanud 1973. aastal toimunud teatamisega, millele JCB Service juhtis tähelepanu 6. juulil 1998 selle teatise kohta esitatud kirjalikes märkustes ja pärast seda 16. oktoobril 1998, kui komisjoni talitused ta ära kuulasid. Komisjon esitas teise vastuväiteteatise just nendel asjaoludel ja pärast JCB Service'i märkusi, et parandada esimeses teatises esinenud puudujäägid.

101 Sellest järeldub, et vastupidi JCB Service'i väidetele ei saa kahe järjestikuse vastuväiteteatise esitamist eelmises punktis kirjeldatud asjaoludel mingil juhul lugeda süütuse presumptsiooni rikkumist kinnitavaks tõendiks.

102 Järelikult tuleb JCB Service'i esitatud esimese väite teise osa esimene etteheide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

103 Teiseks heidab JCB Service Esimese Astme Kohtule ette seda, et viimane ei mõistnud hukka komisjoni hinnanguid, mis tuginesid JCB Service'ilt pärinevatele sisedokumentidele nagu Berkley JCB 13. aprilli 1995. aasta kiri JCB Salesile, 16. mai 1995. aasta kiri ja Watling JCB-ga 6. novembril 1996 toimunud kohtumise protokoll. JCB Service'i arvates hindas komisjon neid dokumente erapoolikult, jättes kõrvale tema kasuks rääkivad tõendid ja eeldades tema süüd.

104 JCB Service väidab samuti, et Esimese Astme Kohus on sarnaselt komisjoniga jätnud ekslikult kõrvale või eiranud JCB Service'i sõlmitud lepingute nagu ka nende rakendamise õiguspärasust kinnitavad liikmesriikide kohtute või ametiasutuste teatud otsused, nimelt cour d'appel de Paris' 8. aprilli 1998. aasta otsuse; tribunal de commerce de Nîmes'i 22. juuni 1999. aasta otsuse; Prantsusmaa konkurentsiameti 20. juuli 2001. aasta otsuse ja Iiri konkurentsiameti 22. septembri 1994. aasta otsuse.

105 Esiti tuleb märkida, et kuigi JCB Service tugineb ametlikult hindamis- ja põhjendamisvigadele, soovib ta tegelikult vaidlustada Esimese Astme Kohtu poolt faktidele antud hinnangut ja täpsemalt vaidlustada teatavate faktide ja dokumentide tõenduslikku väärtust, mis viisid Esimese Astme Kohtu järelduseni, et komisjon ei ole käitunud tema suhtes erapoolikult.

106 Selle kohta tuleb meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb EÜ artiklist 225 ja Euroopa Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust, et ainult Esimese Astme Kohus on pädev ühelt poolt fakte tuvastama, välja arvatud juhul, kui tema poolt tuvastatu sisuline ebaõigsus tuleneb temale esitatud toimiku materjalidest, ja teiselt poolt fakte hindama. Kui Esimese Astme Kohus on faktid tuvastanud või neid hinnanud, on Euroopa Kohus vastavalt EÜ artiklile 225 pädev kontrollima nende faktide õiguslikku kvalifikatsiooni ja Esimese Astme Kohtu poolt neist tuletatud õiguslikke tagajärgi (vt 17. detsembri 1998. aasta ostus kohtuasjas C-185/95 P: Baustahlgewebe *vs.* komisjon, EKL 1998, lk I-8417, punkt 23 ja 6. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-551/03 P: General Motors *vs.* komisjon, EKL 2006, lk I-3173, punkt 51).

107 Peale selle ei ole Euroopa Kohus väljakujunenud kohtupraktika kohaselt pädev tuvastama fakte ega ka põhimõtteliselt hindama tõendeid, millele Esimese Astme Kohus on nende faktide tuvastamisel tuginenud. Kui need tõendid on saadud õiguspäraselt ning kuni õiguse üldpõhimõtteid ja tõendamiskohustust ning tõendite kogumist puudutavaid menetlusnorme on järgitud, on üksnes Esimese Astme Kohus pädev hindama talle esitatud tõendite tõenduslikku väärtust. Niisugune hindamine ei kujuta endast seega — välja arvatud juhul, kui tõendeid on moonutatud — Euroopa Kohtu kontrollile allutatud õiguslikku küsimust (vt eespool viidatud kohtuotsus Baustahlgewebe *vs.* komisjon, punkt 24; 14. juuli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-40/03 P: Rica Foods *vs.* komisjon, EKL 2005, lk I-6811, punkt 60; eespool viidatud kohtuotsus General Motors *vs.* komisjon, punkt 52 ja 18. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-397/03 P: Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midland Ingredients *vs.* komisjon, EKL 2006, lk I-4429, punkt 85).

108 Samuti tuleb meelde tuletada, et niisugune moonutamine peab olema toimiku materjalidest tulenevalt ilmne, ilma et oleks vaja fakte ja tõendeid uuesti hindama asuda (eespool viidatud kohtuotsus General Motors *vs.* komisjon, punkt 54).

109 Tuleb tõdeda, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 54–59 sisalduva Esimese Astme Kohtu hinnangu näol on tegemist faktile antud hinnanguga, mida ei saa apellatsioonkaebuse raames vaidlustada, kuna JCB Service ei ole tõendanud, et Esimese Astme Kohus moonutas talle esitatud toimiku materjalide sisu. Esimese Astme Kohus piirdus vaid uurimisega, kas nende tõendite hindamine komisjoni poolt oli erapoolik, et jõuda järeldusele, et antud juhul see nõnda ei olnud.

110 Järelikult tuleb need esimesed argumendid, mis JCB Service esitas esimese väite teise osa teise etteheite raames, vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

111 Sama etteheite raames tugineb JCB Service ka tema kasuks tehtud Prantsusmaa konkurentsiameti 20. juuli 2001. aasta otsusele ja Iiri konkurentsiameti 22. septembri 1994. aasta otsusele.

112 Eespool viidatud otsuste seast esimese kohta tuleb tõdeda, oletades, et sellele on antud asjas võimalik tugineda, et see on hilisem kui vaidlusalune otsus. Järelikult ei saa see üksinda seada kahtluse alla ei vaidlustatud kohtuotsuse ega ka vaidlusaluse otsuse õiguspärasust.

113 Eespool viidatud Iiri konkurentsiameti otsuse kohta tuleb esile tuua, et sellele ei tuginetud Esimese Astme Kohtus seoses süütuse presumptsiooni põhimõtte rikkumisega.

114 Kui neil asjaoludel oleks poolel õigus esitada esmakordselt Euroopa Kohtus väiteid ja argumente, mida ta ei ole esitanud Esimese Astme Kohtus, oleks tal õigus Esimese Astme Kohtus arutatud asjaga võrreldes laiendada kohtuasja ulatust Euroopa Kohtus, kellel on apellatsioonimenetluses piiratud pädevus. Apellatsioonimenetluses piirdub Euroopa Kohtu pädevus esimeses kohtuastmes arutatud väidetele ja argumentidele antud õigusliku hinnangu kontrollimisega (vt 30. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-266/97 P: VBA/VGA jt, EKL 2000, lk I-2135, punkt 79).

115 Järelikult tuleb vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata ka JCB Service'i argumendid, mis põhinevad Iiri konkurentsiameti otsusel.

116 Eelnevast johtuvalt tuleb JCB Service'i esimese väite teise osa teine etteheide vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

117 Viimasena väidab JCB Service, et Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuses nõuetevastaselt eiranud teatud tõendeid — JCB Salesi turundusdirektori 2. juuni 1997. aasta faksi ja 26. jaanuari 1996. aasta märgukirja, mis kinnitavad süütuse presumptsiooni põhimõtte rikkumist.

118 26. jaanuari 1996. aasta märgukirja kohta tuleb sarnaselt Iiri konkurentsiameti eespool viidatud otsusele esile tuua, et ka sellele ei tuginetud Esimese Astme Kohtus seoses süütuse presumptsiooni põhimõtte rikkumisega, ja nagu järeldub käesoleva otsuse punktist 114, tuleb sellel märgukirjal põhinev argument vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

119 Konkurentsi peadirektoraadi 2. juunil 1997 Central Partsi esindajale saadetud faksi kohta, mis osutab komisjoni talituste väidetavale soovile koguda tõendeid JCB Service'i vastu, tuleb nentida, et igal juhul ei kinnita sellel faksil põhinevad väited, nagu oleks Esimese Astme Kohus moonutanud talle esitatud tõendeid.

120 Tuleb märkida, et see faks saadeti kaebuse esitanud poole, Central Partsi esindajale 2. juunil 1997 ehk enam kui kuus kuud pärast seda, kui komisjoni talitused olid 5. novembril 1996 viinud läbi uurimise JCB kontserni äriühingute ja tema Ühendkuningriigi edasimüüjate ruumides. Neil asjaoludel ei luba tõsiasi, et komisjoni ametnikul, kes JCB Service'i ütluste kohaselt osales Central Partsi kaebuse menetlemisel, võib olla oma arvamus selle kaebuse menetlemise lõpetamise kohta või rikkumismenetluse algatamise kohta, järeldada, nagu oleks komisjoni talitused juhtumit menetlenud erapoolikult ja seega rikkunud süütuse presumptsiooni põhimõtet.

121 Eelnevalt esitatud kaalutlustest järeldub, et Esimese Astme Kohus on õigustatult leidnud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 60, et haldusmenetluse läbiviimisest ei nähtu, nagu oleks komisjon tõlgendanud dokumente ja asjaolusid tendentslikult või ühekülgselt või käitunud apellatsioonkaebuse esitaja suhtes erapoolikult.

122 Sellest järeldub, et JCB Service'i käesoleva väite teise osa viimane etteheide ja kogu selle väite teine osa ning järelikult kogu esimene väide tuleb osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Teine väide

123 Teine väide jaguneb kaheks osaks. JCB Service väidab, et kuna Esimese Astme Kohus ei tühistanud vaidlusalust otsust, mis jättis rahuldamata JCB Service'i 1973. aastal esitatud eranditaotluse, siis on Esimese Astme Kohus rikkunud esiteks EÜ artikli 81 lõiget 1 ja teiseks EÜ artikli 81 lõiget 3. Iga osa jaguneb omakorda erinevateks etteheideteks.

Esimene osa

124 JCB Service heidab Esimese Astme Kohtule ette õigusnormi rikkumisi ühelt poolt seoses vaidlusaluse otsuse artikli 1 punktis a sätestatud rikkumise esimese osaga, mis puudutab JCB kontserni Ühendkuningriigis, Iirimaal, Prantsusmaal ja Itaalias asuvate edasimüüjate passiivse müügi takistamist, mis hõlmab müüki volitamata edasimüüjatele, lõppkasutajatele või edasimüüjatele, kes asuvad väljaspool ainuõiguslikke territooriume ja eelkõige teistes liikmesriikides, ning teiselt poolt seoses sama artikli punktis b sätestatud rikkumise teise osaga, mis puudutab lepinguga hõlmatud toodete tarneallikate piiramist Prantsusmaal ja Itaalias asuvate edasimüüjate suhtes, mis takistab nendevahelisi tarneid.

— Rikkumise esimene osa, mis puudutab Ühendkuningriigis, Iirimaal ja Prantsusmaal asuvate edasimüüjate passiivse müügi piiramist

125 Esimese Astme Kohus märkis esiteks Ühendkuningriigi kohta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 86 seda, et kõnealuses liikmesriigis tegutsevaid peamisi turustajaid ja edasimüüjaid puudutavad teatatud lepingud sisaldavad 1975. aastal muudetud versioonis punkti nr 4. See punkt, mis nägi ette keelu müüa volitamata agentidele, ei sisalda üldist keeldu müüa lõppedasimüüjatele ega volitatud agentidele väljaspool neile antud territooriumi. Siiski tõlgendas komisjon seda punkti üldist väljaspool territooriumi müümise keeldu sätestavana.

126 Selle kohta ja pärast seda kui Esimese Astme Kohus oli vaidlustatud kohtuotsuse punktis 88 analüüsinud mitmeid dokumente — Watling JCB 26. oktoobri 1992. aasta kirja „Queen's Award Office'i" sekretärile, Berkley JCB 13. aprilli 1995. aasta kirja JCB Salesile, TC Harrison JCB 21. novembri 1995. aasta kirja ja Gunn JCB kirja JCB Salesile —, sedastas ta, et kõnealused dokumendid tõendavad ühtmoodi, et turustajate arvates kohustas nende leping JCB kontserniga neid kaubanduspiiranguteks ja nad otsustasid sellest tulenevalt ka nõnda käituda. Peale selle täpsustas Esimese Astme Kohus, et asjaomased turustajad läksid kaugemale kõnealuse lepingu punktis nr 4 sisaldunud keelust müüa volitamata agentidele ja käitusid nii, nagu lasuks neil üldisem keeld müüa väljapoole nende territooriumi ja eelkõige ekspordiks.

127 Neid kaalutlusi arvestades sedastas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 89, et Ühendkuningriigis on rakendatud teatatud lepingute sisust eraldiseisvaid konkurentsi piiravaid tegevusi ja seega on rikkumise esimene osa, mis puudutab passiivse müügi keeldu, leidnud tõendamist.

128 JCB Service väidab, et asjaolude ilmselgelt ebaõige hindamise tulemusena rikkus Esimese Astme Kohus õigusnorme, kui ta mõistis hukka kõnealuse lepingu punktis

nr 4 turustajale pandud kohustuse mitte müüa volitamata turustajatele tooteid hulgi nende edasimüügiks.

129 Esmalt tuleb nentida, et JCB Service piirdub sellega, et vaidlustab üldiselt hinnangu, mille Esimese Astme Kohus on asjaoludele ja tõenditele andnud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 88, nagu ka selle kohtuotsuse punktis 89 tehtud järelduse, väites sisuliselt seda, et juhtumi asjaolusid arvestades oleks Esimese Astme Kohus pidanud jõudma teistsuguse järelduseni. Ometi ei esita JCB Service ühtki kaalukat argumenti, mis lubaks järeldada, et Esimese Astme Kohus on moonutanud talle esitatud toimiku materjale või rikkunud õigusnorme.

130 Neil asjaoludel tuleb kooskõlas käesoleva kohtuotsuse punktides 106–108 osundatud kohtupraktikaga teise väite esimese osa esimest etteheidet puudutav esimene argument vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

131 Esimese Astme Kohus märkis teiseks Iirimaa kohta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 90 seda, et teatatud tüüplepingud ei sisaldanud niisugust volitamata agentidele hulgimüügi keeldu nagu Ühendkuningriiki puudutavais lepinguis, kuid lepingus, mille JCB Sales sõlmis 1992. aastal oma Iiri turustajaga Earthmover Commercial Industrial (ECI) JCB, oli hulgimüüki käsitlev punkt nr 4, mis sarnanes Ühendkuningriigi peamiste turustajate ja edasimüüjatega sõlmitud lepingutes sisalduva punktiga nr 4. Vaidlustatud kohtuotsuse sama punkti kohaselt ei olnud sellest lepingust teatatud.

132 Selle kohta ja pärast seda kui Esimese Astme Kohus oli analüüsinud erinevaid dokumente, millel komisjoni otsus põhines — JCB Salesi 31. jaanuari 1995. aasta faksi JCB SA-le ja kahte ECI JCB 31. jaanuari 1995. aasta ja 30. märtsi 1995. aasta faksi JCB Salesile —, leidis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse

punktis 92, et arvestades antud juhul Ühendkuningriigiga täpselt ühesuguseid lepingutingimusi, millest ei ole aga teatatud, tõendavad talle esitatud asjaolud, mida kinnitab ka väljaspool territooriumi müümise piiramine ülejäänud JCB kontserni turustusvõrgustikus, rikkumise osa olemasolu ehk piirangute seadmist passiivsele müügile väljaspool territooriumi.

133 JCB Service väidab, et vastupidi vaidlustatud kohtuotsuse punktides 90 ja 91 esitatule ei riku Iirimaad käsitleva turustuslepingu punkt nr 4 EÜ artiklit 81. Tema väitel on Iirimaa turustajate ja edasimüüjatega sõlmitud 1992. aasta lepingus sisalduv müügikeeld sõnastatud täpselt samasugusena nagu Ühendkuningriiki puudutavate lepingute punkt nr 4. Kuna Esimese Astme Kohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 86, et see Ühendkuningriigis kohaldatavate lepingute säte ei riku EÜ artiklit 81, siis ei ole see oluline, et Iirimaad puudutavast lepingust ei ole komisjonile teatatud. Lisaks väidab JCB Service, et Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 92 nimetatud dokumente hinnanud ilmselgelt ebaõigesti.

134 Ühelt poolt tuleb sedastada, et vastupidi JCB Service'i väidetele ei ole Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 86 leidnud, et Ühendkuningriigi turustajate ja edasimüüjatega sõlmitud lepingu punkt nr 4 ei tõstata seoses EÜ artikli 81 lõikega 1 mingeid küsimusi. Esimese Astme Kohus on pigem juhtinud tähelepanu sellele, et kuigi Ühendkuningriigis kohaldatav leping ei sisaldanud üldist müügikeeldu, tõlgendasid turustajad seda punkti üldist väljaspool territooriumi müümise keeldu sätestavana.

135 Teiselt poolt tuleb käesoleva otsuse punktis 86 viidatud kohtupraktikat arvestades meelde tuletada, et lepingust teatamine on kehtiv, kui see on toimunud vormi A/B kasutades. Antud juhul on kindel, et Iirimaal kohaldatavast lepingust, mille JCB Service sõlmis 1992. aastal, ei ole komisjonile kunagi teatatud.

136 Eelnevast järeldub, et teise väite esimese osa esimest etteheidet puudutav JCB Service'i argument on täiesti põhjendamatu ja tuleb seega tagasi lükata.

137 Esimese Astme Kohtu poolt vaidlustatud kohtuotsuse punktis 92 analüüsitud dokumentide väidetava ebaõige hindamise kohta tuleb tõdeda, et JCB Service vaidlustab üldiselt hinnangu, mille Esimese Astme Kohus on andnud asjaoludele ja tõenditele, tuginemata argumentidele, mis lubaksid järeldada, et Esimese Astme Kohus on moonutanud talle esitatud toimiku materjale või rikkunud õigusnorme.

138 Neil asjaoludel tuleb kooskõlas käesoleva kohtuotsuse punktides 106–108 osundatud kohtupraktikaga ka see argument vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

139 Esimese Astme Kohus märkis kolmandaks Prantsusmaa kohta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 96, et 1991. aastast pärinev edasimüügi tüüpleping sisaldab artiklis 2 vastastikuse ainuõiguse tingimust, mis keelab eelkõige edasimüüjal väljaspool talle antud territooriumi JCB kontserni tooteid otseselt või kaudselt müüa, levitada või reklaamida. Vaidlustatud kohtuotsuse sama punkti kohaselt keelustab see teatamata leping aktiivse müügi ja sisaldab ka sõnaselget väljaspool territooriumi passiivse müümise keeldu.

140 Olles tutvunud dokumentidega, millele komisjon piirangute tõendamisel toetus — JCB SA 21. juuni 1988. aasta faksiga volitatud edasimüüjale, JCB SA 10. jaanuari 1995. aasta kirjaga äriühingule Philipe MPT ja Pinault equipmenti 31. jaanuari 1996. aasta kirjaga JCB SA-le —, tõdes Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 98, et mainitud dokumendid kinnitavad suuremalt jaolt konkurentsi piiravaid tegevusi ja turgude eraldamist, mis on sätestatud edasimüügi tüüplepingus.

141 JCB Service väidab selle kohta, et märkides, et „see teatamata leping keelustab aktiivse müügi ja sisaldab ka sõnaselget väljaspool territooriumi passiivse müümise keeldu", on Esimese Astme Kohus tuginenud Prantsusmaad puudutava lepingu artikli 2 ilmselgelt ebaõigele analüüsile. Peale selle on Esimese Astme Kohus JCB Service'i arvates tuginenud tõenditele, mis väidetava piirangu tõendamise seisukohalt on ilmselgelt asjakohatud.

142 Tuleb nentida, et vaidlusalune otsus ei põhine väidetaval edasimüügilepingus esineval sõnaselgel keelul, vaid selle tegelikul rakendamisel. Selline järeldus tuleneb vaidlusaluse otsuse põhjendustest 111–114 ja eriti selle otsuse põhjendusest 146, milles komisjon on märkinud, et „JCB [kontserni] ja edasimüüjate vaheline leping, nii nagu seda tegelikult rakendatakse, piirab või takistab nendel edasimüüjatel müümist väljaspool neile antud territooriumi".

143 Neil asjaoludel ei mõjuta miski vaidlusaluse otsuse kehtivust. JCB Service'i esitatud argument on seega alusetu ja tuleb tagasi lükata.

144 JCB Service'i argumentide kohta, mille kohaselt Esimese Astme Kohus tugines tõenditele, mis rikkumise tõendamise seisukohalt on asjakohatud, ehk JCB SA 21. juunil 1988. aastal ühele edasimüüjale saadetud faksile ja Pinault Équipmenti 31. jaanuaril 1996. aastal JCB SA-le saadetud kirjale, tuleb tõdeda, et JCB Service vaidlustab järjekordselt Esimese Astme Kohtu asjaoludele antud hinnangu, tõendamata vähimatki tõendite moonutamist.

145 Sama tuleb tõdeda ka paralleelekspordi kohta kogu asjaomasel geograafilisel turul seoses argumendiga, mille kohaselt Esimese Astme Kohus hindas vaidlustatud

kohtuotsuse punktides 106 ja 107 ebaõigesti uuritud dokumente ehk JCB Salesi 2. juuni 1992. aasta kirja Watling JCB-le ja kahte Saksa tütarettevõtja JCB Germany faksi 11. ja 15. maist 1995.

146 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 107 on Esimese Astme Kohus iseseisvalt ja tõendeid moonutamata leidnud esiteks, et kõnealused dokumendid tõendavad, et JCB Service'i poliitika on turustajate territooriumide ja riikide turgude üksteisest eraldamine, mis on tinginud selle, et ta on üldiselt keelustanud igasuguse müümise väljaspool territooriumi hoolimata sellest, kas tegemist on paralleelekspordiga tema turustusvõrgustiku piires või mitte, ja teiseks, et antud tegevus tugevdab passiivsele müügile seatud keelde.

147 Eelnevast johtuvalt tuleb tagasi lükata kõik argumendid, mis JCB Service on esitanud rikkumise esimese osa vaidlustamiseks.

— Rikkumise teine osa, mis puudutab tarneallikate piiramist Prantsusmaal ja Itaalias asuvate edasimüüjate suhtes ja edasimüüjatevahelisi tarneid

148 Esimese Astme Kohus märkis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 112, et Prantsusmaa puhul sätestab edasimüügi tüüplepingu punkt 2 selle lepingu olulise tingimusena JCB kontserni toodete ja varuosade hankimise ainult Prantsuse tütarettevõtjalt JCB SA ja JCB Service'ilt.

149 Sama punkti kohaselt keelab turustuslepingu punkt nr 4 Itaalias turustajatel müüa või olla otseselt või kaudselt seotud muude kui JCB kontserni toodete müümisega ja antud lepingu artikkel 6 kohustab neid hankima varuosi ja muid JCB kontserni

toodete parandamiseks kasutatavaid kõrvaltooteid ainult JCB SpA-lt, välja arvatud siis, kui neil on nende kahe artikliga hõlmatud juhtudel JCB Service'i kirjalik nõusolek.

150 Leides, et eespool mainitud lepingutingimuste eesmärk on konkurentsi piiramine, uuris Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 115 dokumente, millele komisjon oli toetunud, tuvastades Prantsusmaal rikkumise olemasolu — JCB SA 21. juuni 1996. aasta kirja Sem-Cedimale, ühele oma edasimüüjatest, ja 10. veebruari 1999. aasta kirja ühelt volitatud edasimüüjalt Prantsusmaal. Vaidlustatud kohtuotsuse sama punkti kohaselt kinnitavad need dokumendid lepingute rakendamist ja Prantsusmaal JCB kontserni volitatud agentide tarnealli-katele seatud piirangute olemasolu.

151 Itaalia kohta märkis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 116, et komisjon ei ole rikkumise teise osa tõendatuks lugemisel tuginenud muudele tõenditele peale lepingu sätete ja et JCB Service väitis selle kohta, et komisjon ei saa teda karistada lepingutingimuste eest, mida ei tõlgendatud ega kohaldatud rangelt, vaid peab tõendama ka nende tegelikku rakendamist.

152 Seejärel märkis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 117, et tõsiasi, et konkurentsi piiravaid tingimusi ei olnud tõlgendatud ega kohaldatud rangelt, ei mõjuta väidetava rikkumise tuvastamist. Esimese Astme Kohus lisas samas punktis Euroopa Kohtu praktikale tuginedes, et lepingu mõjude analüüsi puudumine vaidlusaluses otsuses ei kujuta endast vaidlusaluse otsuse õiguspärasust ohustavat viga, kuivõrd lepingu konkurentsi kahjustavat eesmärki või tagajärge on arvestatud alternatiivselt, mitte kumulatiivselt.

153 Neil asjaoludel järeldas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 118, et komisjonil oli õigus, kui ta leidis, et lepinguga hõlmatud toodete tarneallikate piiramine Prantsusmaa ja Itaalia edasimüüjate suhtes on leidnud tõendamist.

154 Selle kohta väidab JCB Service, et Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnorme, kuna ta on rikkunud kohaldatavaid ühenduse õigusakte ja antud juhul määrust nr 1983/83 ja komisjoni 22. märtsi 1967. aasta määrust nr 67/67 asutamislepingu artikli [81] lõike 3 kohaldamise kohta ainuõigusliku turustuskokkuleppe liikide suhtes (EÜT 57, 1967, lk 849). Määruste nr 67/67 ja nr 1983/83 alusel oleks olnud võimalik kohaldada grupierandit.

155 Tuleb meelde tuletada, et JCB Service väitis Esimese Astme Kohtus, et vastuväide, mille kohaselt kehtestasid lepingud Prantsusmaa ja Itaalia volitatud turustajate tarneallikatele piiranguid, kohustades neid hankima üksnes JCB Service'i liikmesriigis asuvalt tütarettevõtjalt ja keelates neil volitatud turustajate vahelised tarned, tuleneb lepingute komisjonipoolsest ebaõigest tõlgendamisest; vaidlusaluste tingimuste eesmärk oli üksnes tagada, et turustajad turustaksid ainult JCB kontserni tooteid. Lisaks väidab JCB Service, et komisjon ei kontrollinud, kas neid vaidlusaluseid tingimusi ka tegelikult kohaldati.

156 Järelikult tuleb tõdeda, et argumendid, mis JCB on oma väite toetuseks Euroopa Kohtus esitanud, on uued ja seega vastuvõetamatud. Tuleb meelde tuletada, et apellatsioonimenetluses, nagu on märgitud käesoleva otsuse punktis 114, piirdub Euroopa Kohtu pädevus Esimese Astme Kohtus arutatud väidetele ja argumentidele antud õigusliku hinnangu kontrollimisega.

157 Esitatud kaalutluste kogumist järeldub, et JCB Service'i argumendid, millega vaidlustatakse rikkumise teine osa, tuleb tagasi lükata ja seega tuleb teise väite esimene osa osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Teine osa

158 Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 160 märkinud esiteks, et vaidlusalusest otsusest nähtub, et komisjon on 1973. aastal esitatud eranditaotluse jätnud rahuldamata põhjendusega, et selle taotluse läbivaatamiseks oleks tulnud hinnata JCB kontserni kogu turustussüsteemi, mis oli aga võimatu, arvestades teatamiste lünklikkust, samuti põhjusel, et JCB kontserni tegevus ja lepingud sisaldasid konkurentsipiiranguid ega vastanud erandi kohaldamiseks EÜ artikli 81 lõikes 3 seatud kumulatiivsetele tingimustele. Esimese Astme Kohtu arvamuse kohaselt puudutas see taotlus vaid Iirimaad, Rootsit ja Kanalisaari puudutavat tüüplepingut ja pärines JCB Salesilt.

159 Edasi märkis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 161, et pooled on Esimese Astme Kohtus arutanud üldist küsimust, kas JCB kontserni turustussüsteem võib olla EÜ artikli 81 lõike 3 alusel tehtava otsuse ese, ja et sellele küsimusele on pühendatud vaidlusaluse otsuse põhjendused 201 ja 222.

160 Esimese Astme Kohus lisas, et erandit sai siiski igal juhul kohaldada üksnes nõuetekohaselt teatatud lepingu suhtes, mille kohta seda on taotletud, ja et sellega seoses taotleb JCB Service, et tühistataks vaidlusaluse otsuse artikkel 2, milles jäetakse rahuldamata 1973. aastal esitatud taotlus. Esimese Astme Kohtu arvates tuleb eranditaotluse põhjendatust hinnata üksnes seoses vaidlustatud kohtuotsuse punktis 160 mainitud lepinguga ning Esimese Astme Kohus ei pea hindama, kas sellist erandit oleks võinud kohaldada kõikide lepingute suhtes, mis JCB kontsern on saatnud komisjonile.

161 Teisena uuris Esimese Astme Kohus pärast seda, kui ta oli vaidlustatud kohtuotsuse punktis 164 tõdenud, et kõnealune leping ei kuulu grupierandi korra kohaldamis-

alasse, mis on sätestatud komisjoni 12. detsembri 1984. aasta määrusega (EMÜ) nr 123/85 EÜ asutamislepingu artikli [81] lõike 3 kohaldamise kohta mootorsõidukite turustamist, müümist ja müügijärgset teenindust käsitlevate teatavate kokkuleppeliikide suhtes (EÜT 1985, L 15, lk 16), mis on asendatud määrusega (EÜ) nr 1475/95, kas kõnealuse lepingu suhtes oleks EÜ artikli 81 lõike 3 alusel võimalik kohaldada üksikerandit.

162 Selle kohta leidis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 165, et selline võimalus on ette nähtud juhul, kui kõnealused kokkulepped või tegevused aitavad parandada kaupade tootmist või levitamist või edendada tehnilist või majanduslikku progressi, võimaldades samal ajal tarbijatel saada sellest tulenevast kasust õiglase osa, ilma et kehtestataks asjassepuutuvatele ettevõtjatele piiranguid, mis ei ole nimetatud eesmärkide saavutamiseks hädavajalikud ja antaks sellistele ettevõtjatele võimalust kõrvaldada konkurentsi kõnealuste toodete olulise osa suhtes. Lisaks täpsustas ta vaidlustatud kohtuotsuse samas punktis, et vaidlusaluses otsuses leidis komisjon, et JCB kontserni turustussüsteemile omane valikulisuse ja ainuõiguste koosesinemine tõi kaasa mitmeid piiranguid, mis ei ole hädavajalikud ning mida ei tasakaalustanud soodus mõju tarbijatele.

163 Samas vaidlustatud kohtuotsuse punkti 166 kohaselt väidab JCB Service üksnes üldiselt, et turustuslepingud vastasid erandi kohaldamise tingimustele, ilma et ta oleks täpselt välja toonud, millist kasu kõnealune leping kaasa toob, et selle suhtes saaks erandit kohaldada. Vaidlustatud kohtuotsuse sama punkti kohaselt piirdub JCB Service väitega, et see leping ei kahjusta tarbijate huve ja et komisjon ei ole tõendanud, et sellest ei tulene mingit kasu, kuid JCB Service ei ole ühelgi hetkel näidanud, milline see kasu on või millega on kehtestatud piirangud põhjendatud.

164 Viimasena nentis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 167, et JCB kontserni turustussüsteemile ei ole ülekantavad nende juhtumite kohta tehtud

otsused, millele JCB Service oma väite toetuseks tugines ja millega on ainuõigust ja valikulisust kombineerivate turustussüsteemide puhul kohaldatud üksikerandeid, ehk komisjoni 13. detsembri 1974. aasta otsus 75/73/EMÜ EÜ asutamislepingu artiklile [81] vastava menetluse kohta (IV/14.650 — Bayerische Motoren Werke AG) (EÜT 1975, L 29, lk 1; edaspidi „BMW otsus") ja komisjoni 27. novembri 1985. aasta otsus 85/559/EMÜ EÜ asutamislepingu artiklile [81] vastava menetluse kohta (IV/30.846 — Ivoclar) (EÜT L 369, lk 1; edaspidi „Ivoclari otsus") ja komisjoni teatis 93/C 275/03, mis on tehtud määruse nr 17 artikli 19 lõike 3 alusel — Juhtum IV/34.084 — Sony España SA (EÜT 1993, C-275, lk 3).

165 Vaidlustatud kohtuotsuse sama punkti kohaselt ei takistatud BMW otsuse puhul aktiivset väljaspool territooriumi müümist ega ka passiivset müüki ja võrgustikusisest tarnimist. Ivoclari turustussüsteemi kohta tuleb märkida, et hiljem paluti huvitatud isikul valida ainuõigusliku või valikulise mudeli vahel. Sony Españal oli JCB kontserni turustussüsteemiga ainult üks ühine konkurentsi piirav element.

166 Esimese Astme Kohus leidis eelnevaid kaalutlusi arvestades vaidlustatud kohtuotsuse punktis 68, et JCB Service ei ole tõendanud, et tema leping võiks kuuluda määrusega nr 123/85, mis on asendatud määrusega nr 1475/95, kehtestatud grupierandi korra kohaldamisalasse, ning samuti ei ole ta tõendanud, et selle suhtes võiks EÜ artikli 81 lõike 3 alusel kohaldada üksikerandit.

167 JCB Service väidab esiteks, et Esimese Astme Kohus on ilmselgelt ebaõigesti hinnanud taotletud üksikerandi ulatust, kuna nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktist 161, piirdus ta eranditaotluse uurimisel üksnes teatatud lepingutega.

168 Tuleb märkida, et pärast seda, kui komisjon oli põhjendustes 197–200 täpsustanud, et grupierandit ei ole võimalik kohaldada määruste nr 1983/83, 2790/1999 ja 1475/95 alusel, analüüsis komisjon määruse nr 17 artikli 4 lõike 1 kohaselt, kas ta saaks EÜ artikli 81 lõike 3 alusel kohaldada üksikerandit.

169 Komisjon tuletas kõigepealt vaidlusaluse otsuse põhjenduses 202 meelde, et EÜ artikli 81 lõike 3 alusel ei saa otsust teha kokkulepete või konkurentsi kahjustavate kooskõlastatud tegevuste kohta, millest ei ole teatatud, ning seejärel uuris selle otsuse põhjenduses 220, kas eespool mainitud artikli kumulatiivsed tingimused on kõnealuste lepingute või kooskõlastatud tegevuste puhul täidetud.

170 Tõdedes vaidlusaluse otsuse põhjenduses 221, et antud juhul see nõnda ei ole, nentis komisjon järgmises põhjenduses, et ei ole võimalik kohaldada ühtegi erandit, isegi kui JCB Service oleks teatanud kõikidest lepingutest, nii nagu neid rakendati.

171 Eelnevast järeldub, et EÜ artikli 81 lõike 3 rakendamiseks analüüsis komisjon kõnealuste lepingute ja kooskõlastatud tegevuste kogumit. Esimese Astme Kohus komisjoni sellist hinnangut kahtluse alla ei seadnud. Neil asjaoludel tuleb tagasi lükata argument, mis põhineb sellel, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 160 ja 161 mainiti üksnes Iirimaad, Rootsit ja Kanalisaari puudutavat lepingut.

172 Eeltoodust tuleneb, et JCB Service'i teise väite teise osa esimene etteheide tuleb tagasi lükata.

173 Teiseks juhib JCB Service tähelepanu vaidlustatud kohtuotsuses sisalduvale vastuolule, mis puudutab tema eranditaotluse rahuldamata jätmist.

174 Ühelt poolt leidis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 133, 145 ja 154, et järgmised kolm rikkumist ei ole leidnud tõendamist:

— hinnaalanduste ja edasimüügihindade kindlaksmääramine Ühendkuningriigis asuvatele edasimüüjatele;

— müügijärgse teeninduse tasu kehtestamine JCB Service'i koostatud tabelite alusel Ühendkuningriigis asuvate turustajate teistesse liikmesriikidesse toimunud müügile;

— Ühendkuningriigi agentide mitme tehingu kaubandusliku toetamise lõpetamine, kui nad müüvad väljaspool territooriumi, mis seab edasimüüja tasu sõltuvusse müügi geograafilisest sihtkohast.

175 Teisest küljest nõustus Esimese Astme Kohus seejärel eranditaotluse rahuldamata jätmisega, tuginedes vaidlustatud kohtuotsuses vaidlusaluse otsuse põhjendustele 202–222, mis JCB Service'i arvates käsitlesid neid kolme rikkumise osa.

176 Tuleb tõdeda, et seda, kas komisjoni analüüs üksikerandi taotluse rahuldamata jätmisel oli põhjendatud, analüüsis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 160–169, ilma et ta oleks seda kahtluse alla seadnud.

177 Selle kohta tuleb kõigepealt märkida, et vaidlusaluse otsuse põhjenduses 209 on komisjon viidanud tõsiasjale, et territoriaalse ainuõiguse, keelu müüa volitamata turustajatele, kes võivad edasimüüjatega konkureerida, ja edasimüüjatel lasuva varuosade ainuõigusliku ostmise kohustuse koosmõju takistab või piirab uute masinate müügi turust eraldiseisva teenuste, remondi ja varuosade tarnimise turu arengut tarnekindluse seisukohast parimal viisil. Samas põhjenduses lisas ta, et arvestades edasimüüja kohalikku turuvõimsust, mis tal on tänu väga lühikestele tarnetähtaegadele, kaalub see koosmõju üles tarbijatele tuleneva kasu, eriti arvestades JCB Service'i olulist turuosa ekskavaator-laadurite turul.

178 Seejärel leidis komisjon vaidlusaluse otsuse põhjendustes 214 ja 215, et ainuõiguslikus turustussüsteemis peab passiivne müük olema lubatud, kui soovitakse, et konkurentsile põhjustatav kahju ei kaaluks üles tarbijatele tulenevat kasu, ning et territoriaalse ainuõiguse, aktiivse ja passiivse müügi keeld ja JCB kontserni valikuline turustussüsteem ei ole hädavajalikud, et parandada ehitus- ja mullatöömasinate turustamist ühisturul, kus JCB kontsernile kuulub 45% ekskavaator-laadurite turust. Komisjon täpsustas, et vastupidi mootorsõidukitele kasutatakse neid masinaid enamasti geograafiliselt piiratud alal ja need ei sõida pikki vahemaid ja erinevates kohtades.

179 Viimaks leidis komisjon põhjenduses 218, et turustamise parandamiseks tarbijatele rangete turvanõuete järgimisest tulenevaid eeliseid andes ei ole hädavajalik tarnida JCB kontserni masinaid või varuosasid üksnes volitatud turustajatele või lõppkasutajatele ega anda ainuõiguslikke territooriume, millest väljaspool on aktiivne müük ja ka passiivne müük keelatud.

180 Eelnevast järeldub, et hinnates EÜ artikli 81 lõikes 3 sätestatud kumulatiivsete tingimuste olemasolu, viitas komisjon igal juhul nendele asjaoludele, mis moodustavad vaidlusaluse otsuse artiklis 1 sedastatud rikkumise kaks esimest osa. Neil asjaoludel ei ole võimalik tugineda mingile vasturääkivusele, et seada kahtluse alla eranditaotluse rahuldamata jätmine.

181 Järelikult tuleb JCB Service'i teise väite teise osa teine etteheide samuti tagasi lükata.

182 JCB Service väidab kolmandaks, et Esimese Astme Kohus on teinud hindamisvea, kinnitades vaidlustatud kohtuotsuse punktis 166, et JCB Service ei ole näidanud, millist kasu tema turustuslepingud täpselt kaasa toovad. Tema väitel oli seda kasu juba analüüsitud vaidlusaluse otsuse põhjendustes 207 ja 208, mida Esimese Astme Kohus on ilmselgelt eiranud.

183 Esmalt tuleb märkida, et Esimese Astme Kohtu tõdemus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 166, et JCB Service ei ole näidanud, millist kasu kõnealune leping täpselt kaasa toob, et selle suhtes võiks kohaldada erandit, ei ole õige.

184 Nagu nähtub vaidlusaluse otsuse põhjendusest 207, on komisjon tunnistanud, et JCB kontserni turustussüsteemi üksikasjadest võib leida mõningaid eeliseid, mis on ühised teatud liiki turustuslepingutele nagu mootorsõidukite ainuõiguslikud turustuskokkulepped või ainuõiguslikud müügi- ja turustuskokkulepped ning et JCB turustussüsteem ühendab endas nendes kolmes liigis esinevaid sätteid.

185 Lisaks on komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 208 märkinud, et vastab tõele, et kasutajad saavad sellest eelnevalt tuvastatud kasust õiglase osa ning et tema võime pakkuda JCB kontserni toodete ostjale väga kõrge kvaliteediga teenust on turustaja valikul õiguspärane kriteerium.

186 Siiski tuleb meelde tuletada, et kohtupraktika kohaselt, kui Esimese Astme Kohtu otsuse põhjenduste puhul on tegemist ühenduse õiguse rikkumisega, kuid otsuse resolutiivosa on muude õiguslike asjaoludega põhjendatud, tuleb apellatsioonkaebus jätta rahuldamata (2. detsembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-226/03 P: José Martí Peix *vs.* komisjon, EKL 2004, lk I-11421, punkt 29).

187 Selle kohta tuleb meelde tuletada, et kohtupraktika kohaselt selleks, et EÜ artikli 81 lõike 3 alusel võiks rahuldada üksikerandi taotluse, peavad kõnealuses artiklis sätestatud tingimused olema täidetud üheaegselt (vt 25. märtsi 1996. aasta määrus kohtuasjas C-137/95 P: SPO jt *vs.* komisjon, EKL 1996, lk I-1611, punkt 34).

188 Olenemata JCB Service'i väidete põhjendatusest, ei tõenda ta oma teiste argumentidega, et vaidlusaluse otsuse põhjenduses 221 toodud järeldus, mille kohaselt ei ole antud juhul täidetud EÜ artikli 81 lõike 3 rakendamise kumulatiivsed tingimused, on väär ja et järelikult on Esimese Astme Kohus, võttes selles küsimuses omaks komisjoni seisukoha, rikkunud õigusnorme.

189 Sellest järeldub, et tagasi tuleb lükata ka apellatsioonkaebuse esitaja teise väite teie osa kolmas etteheide.

190 JCB Service väidab neljandaks, et Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 167 tõlgendanud erandeid puudutavaid õigusnorme ebaõigesti. Tema väitel ei olnud passiivset müüki piiratud, kuigi põhimõtteid, mis tulenevad BMW ja Ivoclari otsuse aluseks olnud juhtumitest, oleks tulnud kohaldada antud juhtumile analoogia alusel ja järelikult oleks sellest piisanud, et kohaldada taotletud erandit.

191 Tuleb tõdeda, et JCB Service vaidlustab siinkohal üksnes Esimese Astme Kohtu poolt faktidele antud hinnangu, väites, et Esimese Astme Kohus oleks eespool viidatud BMW ja Ivoclari otsuseid arvestades pidanud jõudma vastupidisele järeldusele võrreldes sellega, mis seisab vaidlustatud kohtuotsuse punktis 167. Kummatigi ei tugine JCB Service ühelegi argumendile, mis võimaldaks järeldada, et Esimese Astme Kohus on midagi moonutanud või antud juhul rikkunud õigusnorme.

192 Nendel asjaoludel ja vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 106–108 viidatud kohtupraktikale tuleb JCB Service'i teise väite teise osa neljas etteheide vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

193 Eelnevast järeldub, et JCB Service'i teise väite teine osa, nagu ka kogu see väide tuleb osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Kolmas väide

194 Kolmas väide jaguneb kaheks osaks. Iga osa jaguneb omakorda erinevateks etteheideteks. JCB Service väidab, et Esimese Astme Kohus on rikkunud määruse nr 17 artiklit 15, ning tugineb seda väites mõnede aluspõhimõtete rikkumisele ja trahvi suuruse määramise eeskirjade rikkumisele.

Esimene osa

195 Esimese Astme Kohus märkis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 176 kõigepealt, et komisjon ei saanud mõista JCB Service'ile trahvi 1973. aastal ja 1975. aastal teatatud lepingute eest, ilma et ta ei oleks rikkunud määruse nr 17 artikli 15 lõike 5 punkti a. Esimese Astme Kohtu hinnangul tuleb vaidlusaluse otsuse õiguspärasust selles osas kontrollida üksnes seoses rikkumise nende osadega, mis on seotud teatatud lepingutega ning mille Esimese Astme Kohus on lugenud tõendatuks. See tähendab esiteks vaidlusaluse otsuse artikli 1 punktis a nimetatud rikkumise esimest osa, mis puudutab piiranguid, mis on seatud passiivsele müügile Ühendkuningriiki puudutava lepingu, millest on teatatud, punktis nr 4, ja teiseks vaidlusaluse otsuse artikli 1 punktis b nimetatud rikkumise teist osa, mis puudutab tarneallikate piiramist ning millest Esimese Astme Kohtu arvamuse kohaselt ei ole teatatud.

196 Neil asjaoludel leidis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 177, et punkti nr 4 rakendati selle sõnastusest erinevalt, kuna selle sätte ulatust laiendati niimoodi, et see kujutas endast turustajaile pandud üldist keeldu mitte müüa väljapoole nende territooriume, sealjuures eriti ekspordiks. Lisaks täpsustas ta, et kuivõrd tegevused, mille eest trahv määrati, ei ole seotud teatatud lepingutega, siis ei ole rikutud ka määruse nr 17 artikli 15 lõike 5 punkti a.

197 JCB Service väidab selle kohta, et Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnorme, kuna ta ei ole trahviküsimuse käsitlemisel nõuetekohaselt arvestanud esiteks hea halduse põhimõtte rikkumisega seoses komisjoni kohustusega võtta otsus vastu mõistliku aja jooksul ja teiseks JCB Service'i õiguspärase ootusega. JCB Service arvas nimelt komisjoni 13. jaanuari 1976. aasta kirjale ning liikmesriikide ametiasutuste ja kohtute otsustele tuginedes, et on olemas reaalne võimalus, et vaidlusaluste lepingute suhtes kohaldatakse erandit, ja järelikult ei määrata talle ka trahvi.

198 Mis puudutab hea halduse põhimõtte rikkumist seoses komisjoni kohustusega võtta otsus vastu mõistliku aja jooksul, siis selle kohta tuleb nentida, et selle etteheitega heidab JCB Service Esimese Astme Kohtule sisuliselt ette seda, et viimane jättis tähelepanuta asjaolu, et komisjon määras antud asjas trahvi, arvestamata sealjuures tõsiasja, et vaidlusalune otsust ei võetud vastu mõistliku aja jooksul.

199 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 77–79, ei saa JCB Service igal juhul nõuda vaidlusaluse otsuse tühistamist sel alusel, et seda ei võetud vastu mõistliku aja jooksul, kuna tema kaitseõigust ei ole rikutud. Järelikult tuleb kolmanda väite esimese osa esimene etteheide tagasi lükata.

200 Õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumise kohta tuleb täpsustada, et selle etteheitega väidab JCB Service sisuliselt seda, et tema suhtes tuleks kohaldada määruse nr 17 artikli 15 lõike 5 punkti a. Selline väide tuleb tagasi lükata selle ilmselge põhjendamatuse tõttu, kuivõrd tegemist on lepingutega, millest ei ole nõuetekohaselt teatatud.

201 Teiseks täpsustas Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 187, vastates JCB Service'i argumendile, et määratud trahv on ebaproportsionaalne eriti võrreldu na sama menetluse kohaselt ettevõtjatele Volkswagen ja Opel määratud trahvidega (komisjoni 28. jaanuari 1998. aasta otsus 98/273/EMÜ EÜ asutamislepingu artiklile [81] vastava menetluse kohta (IV/35.733 — VW) (EÜT L 124, lk 60) ja komisjoni 20. septembri 2000. aasta otsus 2001/146/EMÜ EÜ asutamislepingu artiklile 81 vastava menetluse kohta (Juhtum COMP/36.653 — Opel) (EÜT 2001, L 59, lk 1)), et võrdlused, millele komisjon pidas vajalikuks JCB Service'i trahvisumma kindlaksmääramisel tugineda, on oma olemuselt üksnes soovituslikud, kuna juhtumite tehiolud nagu turg, tooted, riigid, ettevõtjad ja asjaomased ajavahemikud ei ole ühesugused.

202 Sellest tulenevalt leidis Esimese Astme Kohus sama kohtuotsuse punktis 189, et asjaolu, et Volkswagenile, Opelile ja JCB Service'ile määratud trahvisumma vastab nende käivete protsentuaalsele erinevusele, ei anna antud juhul tunnistust apellatsioonkaebuse esitaja diskrimineerivast kohtlemisest.

203 JCB Service väidab selle kohta siiski, et Esimese Astme Kohus on rikkunud võrdse kohtlemise põhimõtet, kuna ta ei ole vastanud tema argumendile, et trahv oli ebaproportsionaalne võrreldes Volkswageni ja Opeli otsustes võrreldavate asjaolude puhul määratud trahvidega.

204 Esmalt tuleb tõdeda, et vastupidi JCB Service'i väidetule on Esimese Astme Kohus tema väidetele selgelt vastanud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 187 ja 189.

205 Lisaks tuleb märkida, et JCB Service ei soovi oma argumentidega seada kahtluse alla Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikat, mille kohaselt komisjoni eelnev otsustuspraktika ei kujuta endast konkurentsi valdkonnas trahvide määramise õiguslikku raamistikku ja teisi juhtumeid käsitlevad otsused on diskrimineerimise olemasolu küsimuses üksnes soovituslikud.

206 Eelnevast järeldub, et JCB Service'i kolmanda väite esimese osa teised etteheited ja järelikult ka kogu käesoleva väite esimene osa tuleb tagasi lükata.

Teine osa

207 Esmalt tuleb meelde tuletada, et kuigi Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei saa suuniseid lugeda õigusaktiks, mida ametiasutus peab igal juhul järgima, sätestavad need siiski praktikat väljendava käitumisnormi, mida ametiasutus konkreetsel juhtumil ei või eirata, esitamata võrdse kohtlemise põhimõttega kooskõlas olevaid põhjendusi (28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P, C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, EKL 2005, lk I-5425, punkt 209).

208 Selliseid käitumisnorme vastu võttes ja nende avaldamisel teada andes, et ta kavatseb neid edaspidi nendega hõlmatud juhtumitele kohaldada, piirab komisjon oma kaalutlusõigust ja ei saa neist normidest kõrvale kalduda, ilma et tema suhtes rakendataks sanktsioone, olenevalt olukorrast selliste õiguse üldpõhimõtete rikkumise eest nagu võrdne kohtlemine või õiguspärase ootuse kaitse (eespool viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, punkt 211).

209 Lisaks eelnevale tuleb meelde tuletada, et sama kohtupraktika järgi kehtestavad suunised üldiselt ja abstraktselt metodoloogia, mida komisjon on kohustunud järgima trahvisumma kindlaksmääramisel määruse nr 17 artikli 15 alusel. Need suunised, mille koostamisel tugines komisjon eelkõige Euroopa Kohtu praktikas kujundatud kriteeriumidele, tagavad järelikult ettevõtjatele õiguskindluse (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, punkt 213).

210 JCB Service'i argumente, mille eesmärk on näidata, et Esimese Astme Kohus on komisjoni ekslikult jätnud karistamata suuniste väidetava rikkumise eest, tuleb käsitleda just seda kohtupraktikat silmas pidades.

211 Esiteks tuleb rikkumise raskusastme kohta täpsustada, et kõikides keeleversioonides va ingliskeelses, mis kasutab kõnealuste rikkumiste kohta mõistet „rasked", võib antud rikkumisi vaidlustatud kohtuotsuse punkti 182 kohaselt lugeda „väga rasketeks" tulenevalt kahjust, mis nad põhjustavad ühisturu nõuetekohasele toimimisele eelkõige riikide turgude eraldamisega üksteisest, mis on nende taotletav eesmärk ja tagajärg, ning seega õigustavad nad juba oma olemuselt suuremat trahvi. Sama kohtuotsuse järgmise punkti kohaselt on JCB Service ühenduses ja asjaomases sektoris suhteliselt oluline ettevõtja, mistõttu ei ole komisjon eksinud, kui ta trahvisumma kindlaksmääramiseks hindas rikkumise mõju asjaomaste riikide turgudele.

212 Seejärel tuleb rikkumise kestuse kohta märkida, et vaidlustatud kohtuotsuse punktist 184 nähtub, et see kestis kümme aastat. Esimese Astme Kohus täpsustas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 185 selle kohta, et „[r]ikkumise kaks osa olid üheaegselt olemas pool sellest ajast. JCB Service rõhutas, et kõik rikkumise osad — mida on järgi jäänud kaks — eksisteerisid üksnes viie aasta jooksul. Peamise tähtsusega on aga ekspordile seatud piirangud, mis moodustavad rikkumise esimese osa ning asuvad JCB [kontserni] turustussüsteemi keskmes ning millest tulenevad loogiliselt tarneallikate piirangud, mis moodustavad rikkumise teise osa. [...] [A]rvestades tähtsust, mis on JCB [kontserni] turustussüsteemi keskset elementi puudutaval rikkumise esimesel osal, siis ei ole põhjust leida, et rikkumise kestus oleks tulnud lugeda lühemaks kui kümme aastat."

213 Viimaseks, mis puudutab tõsiasja, et komisjon keeldus arvestamast kergendavaid asjaolusid, siis ei saa JCB Service põhjendatult väita, et tema lepingute kohta komisjoni ametliku seisukoha puudumine tähendaks „vaikivat heakskiitu", kuna selline lähenemine on ühenduse konkurentsiõigusele võõras.

214 Vaidlustatud kohtuotsuse sama punkti kohaselt ei saa JCB Service tugineda ka eespool viidatud Iirimaa konkurentsiameti ega ka cour d'appel de Paris' otsustele. Esimese Astme Kohtu arvamuse kohaselt ei ole võimalik arvestada ühegi kergendava asjaoluga, mis põhineb JCB kontserni turustussüsteemi väidetaval vastavusel konkurentsivaldkonda reguleerivate ühenduse normidega, kuna see, et JCB Service'i eranditaotlus jäeti rahuldamata, loeti põhjendatuks.

215 JCB Service väidab esmalt sisuliselt seda, et Esimese Astme Kohus on ekslikult leidnud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 182, et kaks antud juhul tuvastatud konkurentsi kahjustavat tegevust õigustavad oma olemuselt suuremat trahvi „väga raske" rikkumise eest. Hoolimata nende tegevuste formaalsest kvalifikatsioonist vaidlusaluses otsuses, ei ole neid tegevusi võimalik lugeda „väga rasketeks" rikkumisteks tulenevalt nende olemusest ja tegelikust mõjust turule.

216 Vastupidi JCB Service'i väidetele on tuvastatud rikkumised ilmselgelt suuniste punkti 1A tähenduses „väga rasked" ja seega võib nende eest määrata ka seda liiki rikkumiste eest ettenähtud trahvi.

217 Tuleb meelde tuletada, et vaidlusaluse otsuse põhjenduse 248 kohaselt seavad edasimüügilepingud, nagu JCB Service'i sõlmitud, mille eesmärk on riikide turgude üksteisest eraldamine ühisturusiseselt erinevate konkurentsipiirangute kaudu, ohtu ühisturu nõuetekohase toimimise, mis on aga vastuolus ühenduse ühe peamise eesmärgiga, ning neid on juba aastakümneid peetud haldus- ja kohtupraktikas EÜ artikli 81 rikkumiseks.

218 Vaidlusaluse otsuse põhjendustes 249 ja 250 leidis komisjon, et nende piirangute kohaldamine on kindlalt tuvastatud mitmete liikmesriikide edasimüüjate suhtes, kes moodustavad olulise osa ühisturust; et JCB Service on suur ettevõtja, kellel on mõnedel asjaomaste toodete turgudest ja geograafilistest turgudest märkimisväärne mõju; et tal on oma tegevusega reaalselt võimalik põhjustada teistele järgneva tasandi ettevõtjatele olulist kahju ja et tal on infrastruktuur, mis oleks pidanud tal võimaldama mõista, et ta rikub oma tegevusega EÜ artiklit 81.

219 Neil asjaoludel sedastas komisjon vaidlusaluse otsuse põhjenduses 251, et JCB Service'i rikkumised on „väga rasked" ja nende eest tuleb selle raskuse tõttu määrata trahv 25 miljonit eurot.

220 Eelnevast järeldub, et Esimese Astme Kohus jättis õigustatult komisjoni suhtes rakendamata sanktsioonid selle eest, et ta määras kõnealuste rikkumiste eest trahvi, mis vastab „väga raskete" rikkumiste eest mõistetavale trahvile.

221 Mis puudutab asjaolu, et vaidlustatud kohtuotsuse ingliskeelse versiooni punktis 182 viitab Esimese Astme Kohus „rasketele" rikkumistele, siis tuleb täpsustada, et siinkohal on tegemist lihtsa näpuveaga. Lisaks sellele, et vaidlustatud kohtuotsuse kõikides teistes keeleversioonides on kasutatud mõistet „väga raske", tuleb esile tõsta ka seda, et mõiste „raske" kasutamisel ei ole antud juhul mingit tähtsust, kuna vaidlustatud kohtuotsuse punktist 182 nähtub täiesti üheselt, et tegemist on „väga raskete" rikkumistega suuniste punkti 1A tähenduses, mis õigustab ka kõrgemat trahvi.

222 Teiseks väidab JCB Service, et kuna Esimese Astme Kohus on rikkumise kestuseks arvestanud kümme aastat, siis on ta komisjoni jälgedes seda kestust vääralt hinnanud. Kõnealust õigusvastast tegevust tuleb hinnata, võttes arvesse komisjoni viga, mis andis JCB Service'ile alust õiguspäraselt arvata, et tema turustusvõrgustik ei kujuta endast konkurentsinormide rikkumist. Võttes arvesse, et õigusvastase tegevuse kestus õigustab suuremat trahvisummat, ei tohiks vaidlustatud tegevuste kestust enam kasutada eesmärgiga suurendada trahvisummat, mis on juba niigi põhjendamatu.

223 See argument on täiesti asjakohatu. Tuleb esile tõsta, et komisjoni hinnang rikkumise kestusele käsitleb lepinguid ja tegevusi, millest ei ole teatatud. JCB Service ei saa neil asjaoludel mingil moel tugineda oma väidetes lepingutele, millest ei ole teatatud kohtupraktikas nõutavaid vorminõudeid järgides, et vaidlustada hinnangut rikkumise kestusele, mille komisjon on andnud suuniste alusel.

224 JCB Service väidab selle kohta, et ei ole ühtki tõendit, mis kinnitaks, et väidetavaid rikkumisi pandi toime kümne aasta jooksul. Arvestades uuritud dokumente, mis käsitlevad rikkumise kahte osa, mis on vaidlustatud kohtuotsuses loetud tõendatuks ja pärinevad aastast 1992, ei saa Esimese Astme Kohus tõdeda tõendeid tegelikult uurimata, et rikkumine algas 1988, ega teatada vaidlustatud kohtuotsuse punktis 184, et „komisjon on välja toonud asjaolusid, mis on seotud rikkumise kahe tuvastatud osaga" ja et „[e]lnevalt uuritud tõendid on toimikus, mis käsitleb kogu asjaomast ajavahemikku".

225 Tuleb tõdeda, et selle etteheitega heidab JCB Service Esimese Astme Kohtule sisuliselt ette seda, et viimane ei vaadanud uuesti läbi ega viidanud kõigile tõendeile, mis võimaldasid tuvastada rikkumise kestust. Ometi ei ole JCB Service tõendanud, et Esimese Astme Kohus oleks rikkunud õigusnorme, kiites vaidlustatud kohtuotsuse punktis 184 heaks komisjoni seisukohad rikkumise kestuse kohta. JCB Service ei ole esitanud ühtki argumenti, mis tõendaks, et komisjoni hinnang selles küsimuses kalduks kõrvale suuniste punktist 1B. Seega tuleb kõnealune argument tagasi lükata.

226 Viimasena väidab JCB Service, et Esimese Astme Kohus ei ole rakendanud sanktsioone selle eest, et komisjon ei ole antud juhtumi puhul tunnistanud kergendavate asjaolude olemasolu suuniste punkti 3 tähenduses. Esiteks ei olnud väidetav õigusvastane tegevus mitte JCB Service'i tahtlik valik, vaid komisjoni hooletuse ja väärhalduse tulemus. Teiseks ei ole JCB Service Itaalias tegelenud selle õigusvastase tegevusega, mida talle ette heidetakse. Viimasena, käesoleva kohtuotsuse punktis 93 viidatud 16. mai 1995. aasta kiri ei ole mitte raskendav, vaid kergendav asjaolu.

227 Esimese eespool esitatud etteheite kohta tuleb märkida, et JCB Service'i arutluskäik põhineb asjaolul, et komisjonipoolne viivitus tema eranditaotluse läbivaatamisel mõjutas rikkumismenetlust, mille komisjon oli algatanud seoses teatamata lepingute ja tegevustega. Järelikult tuleb seda asjaolu tema arvates lugeda lõpliku trahvisumma määramisel kergendavaks asjaoluks.

228 Tuleb tõdeda, et JCB Service üritab järjekordselt luua teatatud ja teatamata lepingute vahel menetluslikku seost, et vaidlustada komisjoni trahvisumma määramise kohta

tehtud otsuse põhjendatust. Niisugust seost aga ilmselgelt ei ole ja järelikult ei ole sellega võimalik õigustada kergendava asjaolu olemasolu suuniste punkti 3 tähenduses.

229 Eespool esitatud teise etteheite kohta tuleb meelde tuletada, et Esimese Astme Kohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 103, millele viitab ka sama kohtuotsuse punkt 117, et „ [...] ükskõik milline ka ei oleks lepingute tegelik rakendamine, keelab EÜ artikli 81 lõige 1 igal juhul juba niisuguste sätete olemasolu turustuslepingutes, mille eesmärk või tagajärg on müügi piiramine. Nende puhul on tegemist konkurentsi piiramisega, mille eest võib EÜ artikli 81 lõike 1 kohaldamisel rakendada sanktsioone, kui need võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust [...]. Asjaolu, et lepingutingimust, mille eesmärk on konkurentsi piiramine, ei ole lepinguosaliste vahel rakendatud, ei ole piisav, et selle suhtes ei kohaldataks EÜ artikli 81 lõikes 1 sätestatud keeldu".

230 Eelnevast järeldub, et vastupidi JCB Service'i väidetele ei ole Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuses kuskil leidnud, et JCB Service ei ole Itaalias tegelenud talle süüksarvatava tegevusega. Ta küll mainis JCB Service'i väiteid, kuid jõudis nende põhjal teise järelduseni. Neil asjaoludel tuleb tagasi lükata ka JCB Service'i kolmanda väite teise osa teine etteheide.

231 Kolmanda eespool esitatud etteheite kohta tuleb meelde tuletada, et 16. mai 1995. aasta kirjas on märgitud, et paralleelse impordi keeld on vastuolus komisjoni otsuste ja Euroopa Kohtu praktikaga. Järelikult on tegemist tõendiga, mis kinnitab, et JCB Service oli sellest teadlik, et tema tegevus on EÜ artikliga 81 vastuolus ja seega ei ole seda võimalik pidada kergendavaks asjaoluks.

232 Kõigist eelnevaist kaalutlusist järeldub, et Esimese Astme Kohus ei ole rikkunud õigusnorme ega teinud hindamisviga, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 190 kiitis heaks komisjoni seisukoha, et trahvi arvutamisel ei tulnud arvestada kergendavate asjaoludega.

233 Järelikult tuleb kolmanda väite teine osa ja kogu kolmas väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata ja kuna ühegi väitega ei ole nõustutud, siis jätta rahuldamata ka nõue tühistada vaidlustatud kohtuotsus.

234 Kuna apellatsioonkaebuse teised nõuded on esitatud puhuks kui Euroopa Kohus peaks vaidlustatud kohtuotsuse tühistama, siis tuleb apellatsioonkaebus jätta tervikuna rahuldamata.

Vastuapellatsioonkaebus

235 Komisjon väidab, et Esimese Astme Kohus on rikkunud õigusnorme, kuna ta on ebaõigesti tõlgendanud määruse nr 17 artikli 15 lõiget 5, jättes trahvi arvutamisel arvestamata vaidlusaluses otsuses kirjeldatud raskendava asjaolu ehk karistuslike meetmete rakendamise JCB Service'i poolt turustaja suhtes, kes oli rikkunud Ühendkuningriigis kasutatava turustuslepingu punkti nr 4 (keeldu müüa volitamata edasimüüjatele). Komisjoni arvates ei ole raskendava asjaoluga tegemist mitte teatatud punkti nr 4 põhjal, vaid seetõttu, et kõnealuse punkti piiravat olemust tugevdati rahalise karistusega.

236 Selle kohta tuleb meelde tuletada, et Esimese Astme Kohus tõdes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 191, et komisjon tuvastas raskendava asjaoluna karistuslikuks meetmeks kvalifitseeritud rahalise karistuse, mida JCB Service rakendas Gunn JCB suhtes punkti nr 4 rikkumise eest, ja sellest tulenevalt suurendas määratud trahvisummat 864 000 euro võrra. Esimese Astme Kohus märkis ka, et vaidlustatud ei ole asjaolu, et Gunn JCB tegevus oli vastuolus tema lepinguliste kohustustega ja et ta oli ekslikult arvanud, et ta saab mitme tehingu kaubanduslikku toetust, ning viimasena, et JCB Service oli sanktsioone rakendanud lepingutingimuse rikkumise eest. Siiski täpsustas Esimese Astme Kohus, et lepingutingimuse suhtes tuleb sõltumata asjaolust, kas see on õiguspärane või õigusvastane, kohaldada määruse nr 17 artikli 15 lõikes 5 sätestatud trahvist vabastamist, kui see tingimus esineb teatatud lepingus.

237 Neil asjaoludel leidis Esimese Astme Kohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 192, et komisjon ei saa õiguspäraselt määrata trahvi tegevuse eest, mis on kvalifitseeritud raskendavaks asjaoluks, kuid seotud nõuetekohaselt teatatud lepingu tingimuse rakendamisega. Komisjon ei võinud seega trahvisummat väidetava raskendava asjaolu arvessevõtmiseks suurendada.

238 JCB Service väidab, et Esimese Astme Kohus ei ole õigusnorme rikkunud. Esiteks oli JCB Service'i poolt ühelt oma turustajalt nõutud hüvitis mainitud lepingutingimuse alusel kehtestatud sanktsiooni rakendamine, mitte aga teatamata tingimuse kohaldamine. Hüvitise nõudmine oli vajalik ka selleks, et tagada valikulise turustussüsteemi lepingu kehtivus ja hoida ära turustajate õigusvastane diskrimineerimine. Viimasena, komisjon kvalifitseeris kõnealuse nõude ekslikult „karistuslikuks meetmeks", mis kujutab endast raskendavat asjaolu, kuna suuniste sõnastuse kohaselt on „survemeetmed" abinõud, mida rakendatakse „muude ettevõtjate suhtes, et sundida neid tegema tegusid, mis kujutavad endast rikkumist".

239 Tuleb meelde tuletada, et komisjon märkis vaidlusaluse otsuse põhjenduses 40, et „JCB-l paluti kahel Ühendkuningriigi kohta esitatud vormil A/B esitada teatud teave lepingute või kooskõlastatud tegevuste sisu kohta ja lahtris II (3) (f) täpsemalt [...] „sanktsioonide kohta, mida võib rakendada osalevate ettevõtjate suhtes (karistused, väljaheitmine, tarnetega viivitamine jne)". Mõlemal vormil oli vastus „Ei". Seda vastust ei antud ei hooletusest ega masinlikult. Taani kohta samuti 30. juunil 1973 teatatud lepinguga kaasnenud vormil A/B märgiti karistusena 250 inglise naela või muude tarnijate kui JCB käest ostetud varuosade kolmekordne hind."

240 Eelnevaid sedastusi ei ole JCB Service ei vaidlustanud käesoleva menetluse raames ega seadnud kahtluse alla ka Esimese Astme Kohtus. Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et arvestades vormi A/B lahtris II (3) (f) nende sanktsioonide kohta, mida võib rakendada Ühendkuningriigis kartellis osalevate ettevõtjate suhtes, antud vastust „ei", teatas JCB Service komisjonile oma kavatsusest selliseid sanktsioone mitte ette näha.

241 Järelikult tähendab mainitud lahtris antud eitav vastus, et Ühendkuningriigis turustaja suhtes kehtestatud sanktsioonid väljusid teatises kirjeldatud tegevuse piiridest ja järelikult ei saa vastupidi vaidlustatud kohtuotsuse punktis 191 märgitule kõnealuste sanktsioonide suhtes kohaldada määruse nr 17 artikli 15 lõikes 5 sätestatud trahvist vabastamist.

242 Sellest järeldub, et Esimese Astme Kohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 191 ja 192 õigusnorme, kuna ta leidis, et komisjon ei võinud määrata raskendava asjaoluna kvalifitseeritud tegevuse eest 864 000 euro suurust trahvi ega trahvisummat väidetava raskendava asjaolu arvessevõtmiseks suurendada.

243 Eelnevast järeldub, et vastuapellatsioonkaebus tuleb rahuldada osas, milles see puudutab vaidlustatud kohtuotsuse punkte 191 ja 192 ja resolutiivosa punkti 2.

244 Kui apellatsioonkaebus on põhjendatud, siis Euroopa Kohtu põhikirja artikli 61 kohaselt tühistab Euroopa Kohus Esimese Astme Kohtu otsuse. Ta võib ise teha asja suhtes lõpliku otsuse, kui menetlusstaadium seda lubab, või suunata asja tagasi Esimese Astme Kohtusse otsustamiseks. Kuna menetlusstaadium seda lubab, siis tuleb JCB Service'ile määratava trahvi summa kohta teha lõplik otsus ja kehtestada selleks 30 864 000 eurot.

Kohtukulud

245 Kodukorra artikli 122 esimese lõigu alusel, kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu või kui see on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotuse. Vastavalt kodukorra artikli 69 lõike 2 esimesele lõigule, mida kodukorra artikli 118 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

246 Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja JCB Service on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb temalt välja mõista apellatsioonimenetlusega seotud kohtukulud. Kuna komisjon on vastuapellatsioonkaebuses nõudnud kohtukulude hüvitamist ja JCB Service on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb temalt välja mõista ka vastuapellatsioonkaebusega seotud kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. **Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.**

2. **Rahuldada komisjoni vastuapellatsioonkaebus.**

3. **Tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 13. jaanuari 2004. aasta otsuse T-67/01: JCB Service *vs.* komisjon resolutiivosa punkt 2.**

4. **Kehtestada komisjoni 21. detsembri 2000. aasta otsuse 2002/190/EÜ EÜ asutamislepingu artiklile 81 vastava menetluse kohta (juhtum COMP. F.1/35.918 — JCB) artiklis 4 JCB Service'ile määratud trahvi summaks 30 864 000 eurot.**

5. **Mõista kõik käesoleva astme kohtukulud välja JCB Service'ilt.**

Allkirjad